

V. Gospodarka Polski

12. Walory turystyczne Polski

Rola turystyki w krajowej gospodarce

- **Turystyka** – jest ważną dziedziną usług głównie ze względów ekonomicznych.
 - Coroczne wpływy z niej (w tym opłaty za noclegi, wyżywienie, wstępy do obiektów oraz różnego rodzaju usługi towarzyszące) zasilają nie tylko budżet państwa, lecz także budżety domowe osób prywatnych.
 - Uzyskane dochody zwykle:
 - przyczyniają się do podniesienia poziomu życia ludzi pracujących w obsłudze ruchu turystycznego,
 - umożliwiają prowadzenie nowych inwestycji,
 - sprzyjają dalszemu rozwojowi tej dziedziny usług.

Jednym z najchętniej odwiedzanych miejsc w Warszawie są Łazienki Królewskie.

Walory turystyczne

- **Walory turystyczne** będące przedmiotem zainteresowania turystów i decydujące o atrakcyjności przyrodniczej danego obszaru, dzielimy na:
 - **walory wypoczynkowe** – elementy środowiska przyrodniczego sprzyjające turystyce i zapewniające korzystne warunki rekreacji oraz wypoczynku,
 - **walory krajoznawcze** – stanowią przedmiot zainteresowań poznawczych człowieka, obejmujące:
 - **walory przyrodnicze (naturalne),**
 - **walory pozaprzyrodnicze (antropogeniczne, kulturowe).**

Walory wypoczynkowe

- **Walory wypoczynkowe** – elementy środowiska przyrodniczego sprzyjające turystyce i zapewniające korzystne warunki rekreacji oraz wypoczynku (umożliwiają tzw. regenerację sił fizycznych i psychicznych),
 - obejmują głównie obszary odznaczają się niewielkim stopniem przekształcenia środowiska przyrodniczego przez człowieka (niewielkie zaludnienie, mało przekształcone “o czystym powietrzu”), posiadające m.in.:
 - urozmaicona rzeźba terenu,
 - duże kompleksy leśne,
 - bogactwo wód (zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych, zwłaszcza mineralnych),
 - klimat sprzyjający wypoczynkowi,
 - malowniczy krajobraz.

Walory krajoznawcze

- **Walory krajoznawcze** – stanowią przedmiot zainteresowań poznawczych człowieka w zakresie:
 - **walorów naturalnych (przyrodniczych)** – to elementy środowiska przyrodniczego:
 - **które powstały bez jakiegokolwiek ingerencji człowieka:**
 - doliny rzeczne, przełomy rzeczne, wąwozy, jeziora, wodospady, góry, szczyty górskie, głązy, głązy narzutowe, głązowiska, grotty i jaskinie, wydmy i in. obiekty geologiczne,
 - **obiekty przyrodnicze utworzone przez człowieka (wg Lijewskiego i innych):**
 - parki zabytkowe, ogrody botaniczne i zoologiczne, muzea i zbiory przyrodnicze, formy ochrony przyrody (parki narodowe, parki krajoznawcze i rezerваты), punkty widokowe;
 - **walory antropogeniczne (pozaprzyrodnicze, kulturowe)** – w skład których wchodzi **obiekty stworzone przez człowieka:**
 - dobra kultury, zabytki architektury, budownictwa, muzea i rezerваты archeologiczne, muzea etnograficzne, skanseny, miejsca pamięci i martyrologii, miejsca pielgrzymkowe, imprezy kulturalne (festiwale, wydarzenia sportowe, inscenizacje wydarzeń historycznych), obiekty historyczno-wojskowe,
 - występują one przede wszystkim w obrębie dużych miast (Warszawa, Kraków, Gdańsk).

Infrastruktura turystyczna

- Ważnym czynnikiem decydującym o atrakcyjności danego obszaru jest dobrze rozwinięta **infrastruktura turystyczna**, zapewniająca turystom dogodny przyjazd (poruszanie się na miejscu) i komfortowy pobyt.
- Zachętą dla odwiedzających stanowią:
 - **baza noclegowa** – zaspokaja potrzebę snu, obejmuje,
 - np. hotele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska, kempingi, pola biwakowe oraz kwatery i pokoje turystyczne, ośrodki wczasowe i kolonijne oraz szkoleniowo-wypoczynkowe a także zakłady uzdrowiskowe;
 - **obiekty gastronomiczne** – zaspokaja potrzeby żywieniowe turystów,
 - np. restauracje, bary, kawiarnie, puby, herbaciarnie, pijalnie, stołówki;
 - **baza towarzysząca** – podnosi atrakcyjność oraz zapewnia bezpieczeństwo, obejmuje:
 - **urządzenia turystyczne**, np. kąpieliska (baseny), kolejki linowe, wyciągi narciarskie i trasy turystyczne a także lodowiska i boiska oraz wypożyczalnie sprzętu turystycznego,
 - **urządzenia paraturystyczne** obejmujące:
 - **infrastrukturę techniczną**, np. sieć wodociągową i kanalizację,
 - **infrastrukturę społeczną**, np. placówki służby zdrowia i kultury;
 - **infrastruktura komunikacyjna (dostępność turystyczna)** – zapewnia dojazd do danego regionu turystycznego oraz dogodnie poruszanie się po nim, obejmuje ona wszelkiego rodzaju ciągi komunikacyjne i urządzenia,
 - np. drogi, koleje, lotniska.

Rozwój turystyki w okresie PRL-u

- **Rozwój masowej turystyki** zaczął się w Polsce dopiero **w latach 60. XX wieku**.
 - W wyniku polepszania się warunków życia mieszkańców naszego kraju i rozwoju społeczno-gospodarczego powstały pierwsze, duże obiekty turystyczne, dzięki czemu doszło do rozwoju pierwszych regionów turystycznych w Polsce (głównie rejonu nadmorskiego, górskiego oraz na pojezierzach).
 - Ze względu na okoliczności polityczne w Polsce **do 1989 roku** dominowała zdecydowanie **turystyka krajowa** (opierająca się na **domach wczasowych**, które były budowane głównie przez **wielkie zakłady pracy**).

Rozwój turystyki od 1989 roku

- **Gdy upadł w Polsce system komunistyczny (1989 rok)** zaczęła rozwijać się **turystyka zagraniczna Polaków** wskutek:
 - szybkiego bogacenia się Polaków, szczególnie po wejściu do Unii Europejskiej,
 - zniesienia wiz,
 - ułatwienia podróżowania poprzez uproszenie procedur,
 - pojawienia się w Polsce tzw. tanich przewoźników lotniczych.

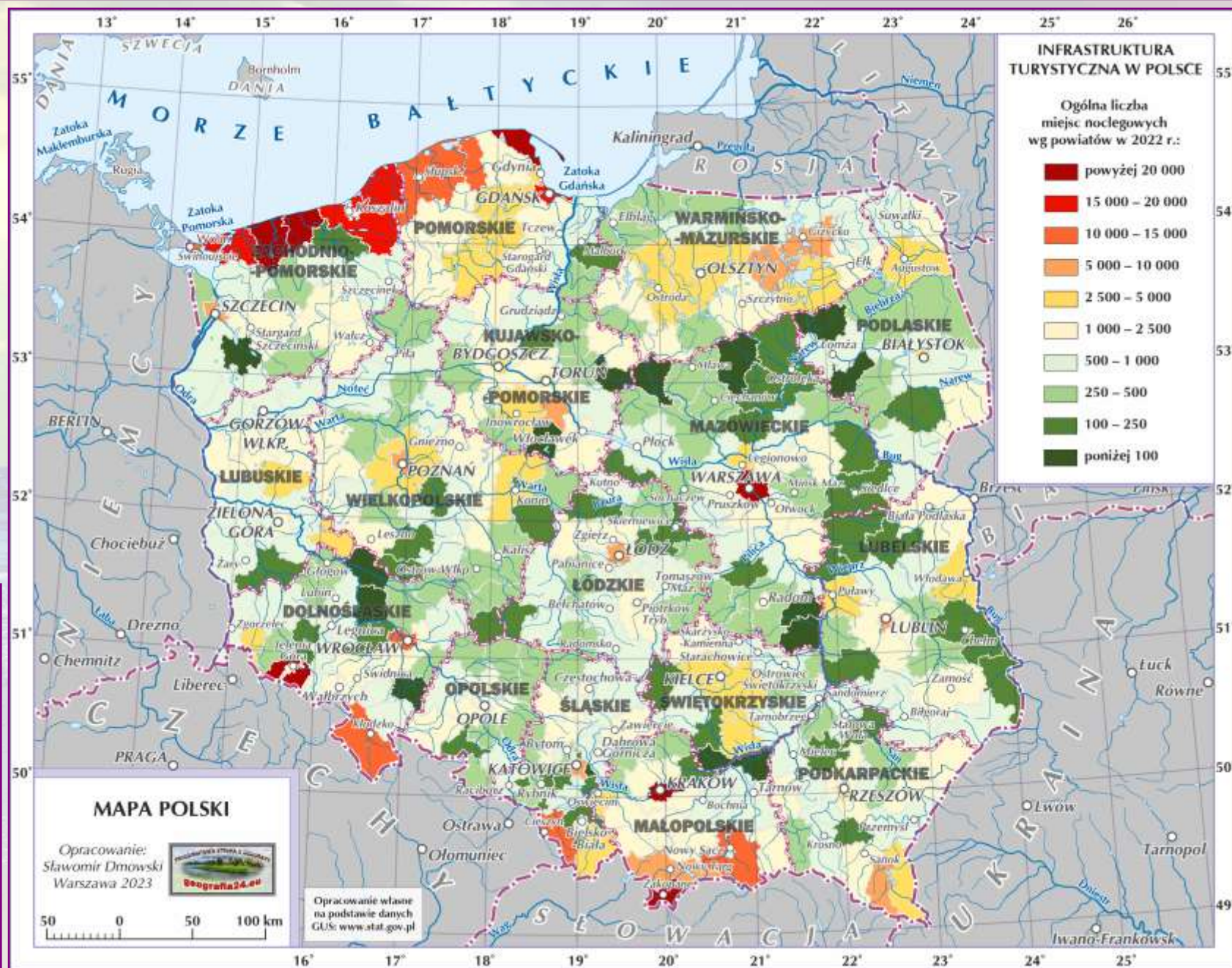
Rozwój turystyki od 1989 roku

- **Turystyka krajowa** zaczęła być dopasowywana do nowych warunków (w tym modernizowana i prywatyzowana):
 - sprywatyzowano zdecydowaną większość dawnych państwowych domów wczasowych,
 - bardzo poprawił się stan infrastruktury turystycznej,
 - wybudowano również wiele nowoczesnych hoteli i pensjonatów,
 - polepszoano stan bazy towarzyszącej (w górach powstały np. liczne wyciągi narciarskie i trasy turystyczne) i infrastruktury komunikacyjnej;
 - znaczna część tych inwestycji była realizowana w północnej i południowej części Polski.
- Pozostało jednak jeszcze bardzo dużo do zrobienia dlatego aby przyciągnąć jeszcze większe ilości turystów (zarówno polskich, jak i zagranicznych).
 - Branża turystyczna musi wzbogacić swoją ofertę o sporo ważnych inwestycji.
 - Istotna jest budowa np. urządzeń sportowo-rekreacyjnych i parkingów oraz wielu innych obiektów uatrakcyjniających pobyt turystów w czasie różnej pogody oraz różnej pory roku.

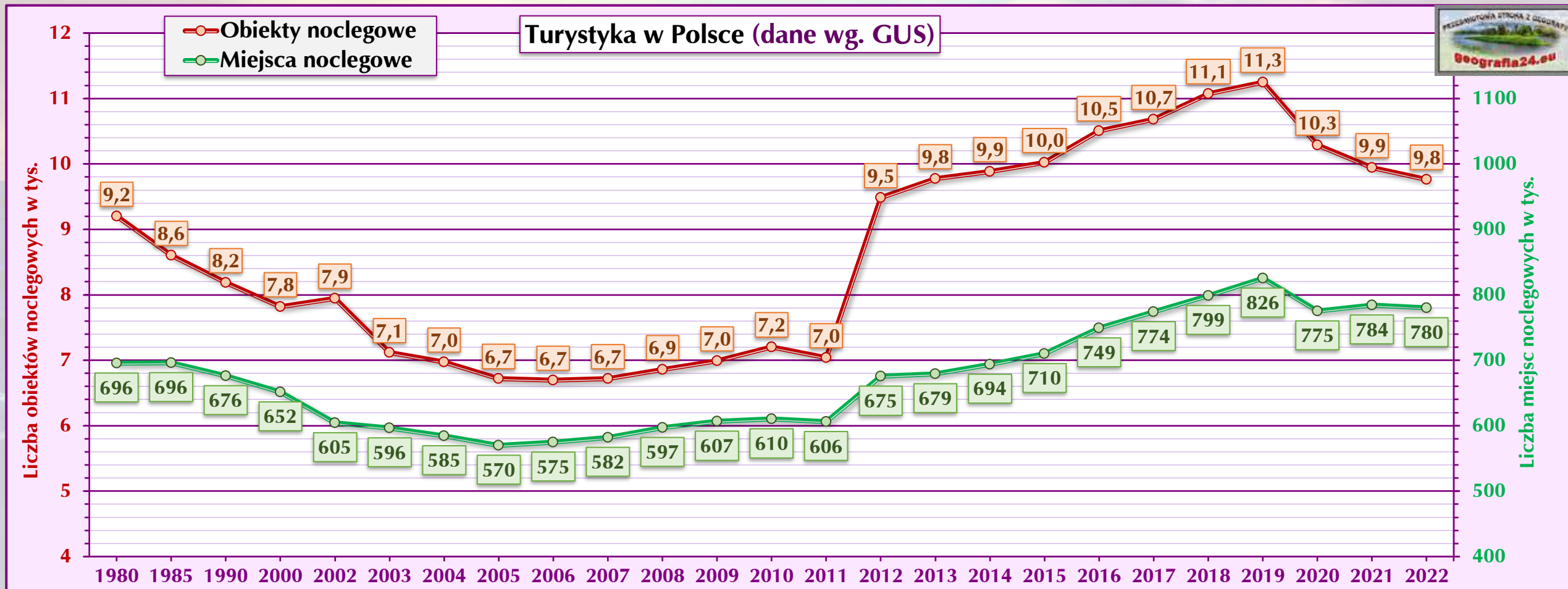
Infrastruktura turystyczna – ogólna liczba miejsc noclegowych wg powiatów

- **Baza noclegowa w 2022 r. w Polsce** składała się z **9766** turystycznych obiektów noclegowych posiadających łącznie **779,9 tys. miejsc noclegowych**.
- Ilościowo najwięcej obiektów występuje w powiatach na obszarach o znacznych walorach turystycznych (góry, wybrzeże i pojezierza) oraz w dużych miastach.
- Obiekty w Polsce są średniej wielkości – przeciętnie dysponują **79,9** miejscami noclegowymi.

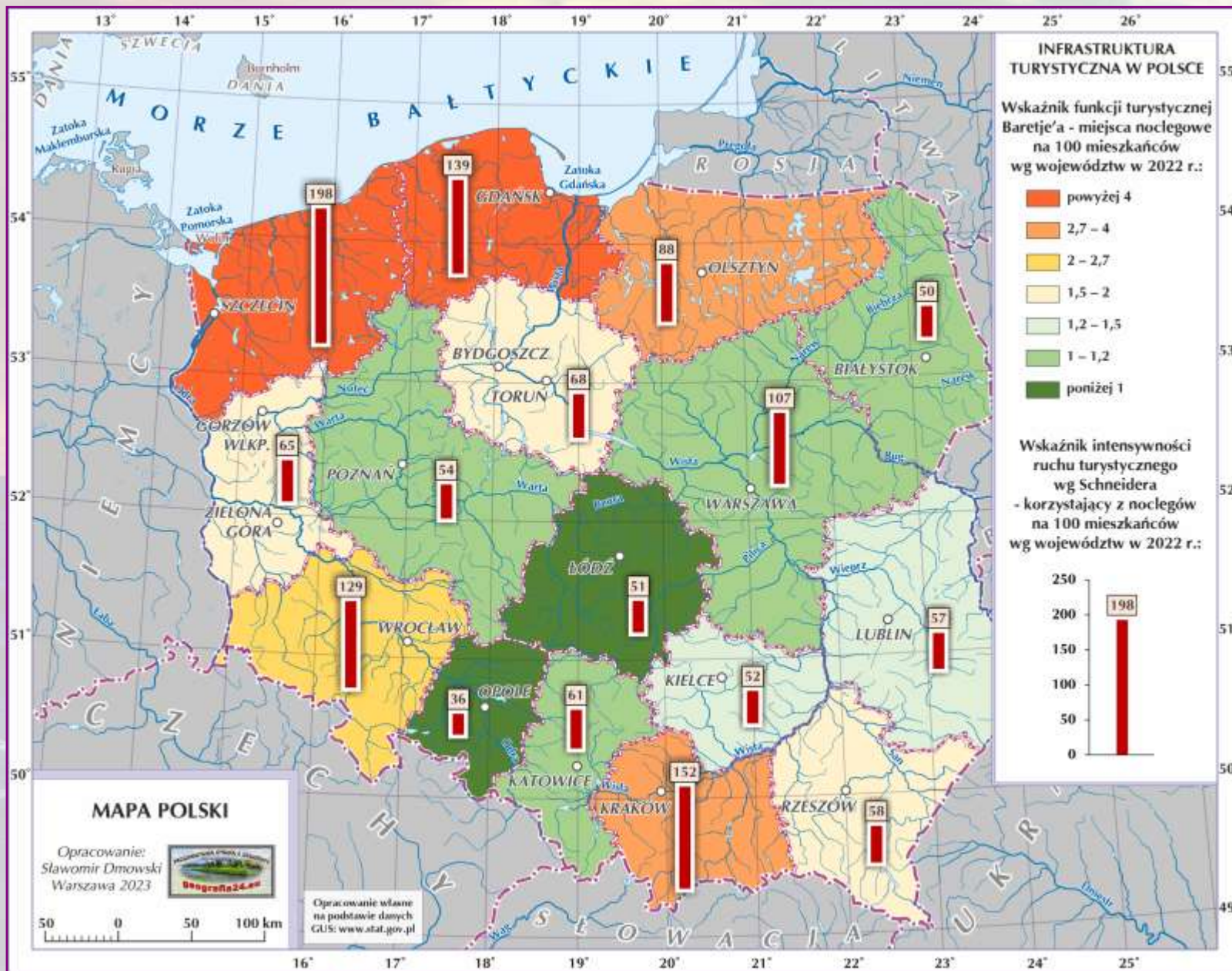

Liczba obiektów noclegowych oraz miejsc noclegowych

- W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat **liczba obiektów noclegowych (obiektów zbiorowego zakwaterowania)**:
 - zmniejszała się w latach 1980 – 2005 (efekt problemów gospodarczych w Polsce oraz transformacji ustrojowej),
 - wzrastała w latach 2006 – 2019 (efekt wejścia do UE i bogacenia się społeczeństwa polskiego),
 - ponownie zmniejszyła się w latach 2020 – 2022 r. (efekt obostrzeń związanych z pandemią COVID-19).
- Bardzo podobne zmiany obserwowaliśmy w przypadku samych miejsc noclegowych w obiektach zakwaterowania.

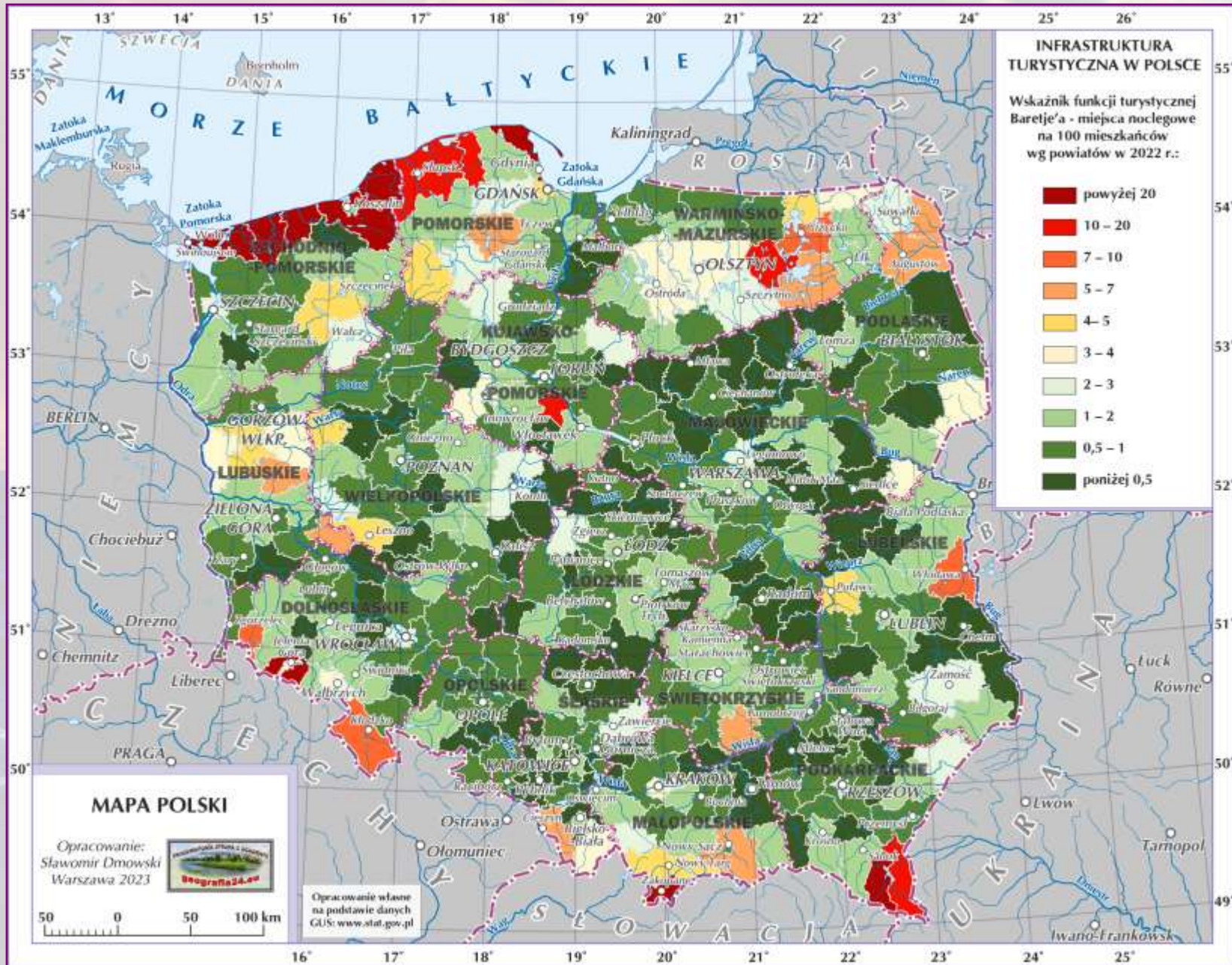

Infrastruktura turystyczna – wskaźnik Baretje’a i wskaźnik Schneidera

- **Dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna** decyduje razem z **walorami wypoczynkowymi i krajoznawczymi** o sukcesie danego regionu turystycznego z punktu widzenia ekonomicznego przedsięwzięcia (świadczy o tym **wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wg Schneidera**).
- W Polsce infrastruktura turystyczna jest najlepiej rozwinięta **na obszarach o znacznych walorach turystycznych**, tj. góry, czy wybrzeże lub pojezierza – świadczy o tym **wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a** (miejsca noclegowe przypadające na 100 osób).
- I tak najwyższe wartości w 2022 roku występowały w:
 - województwie zachodniopomorskim,
 - województwie pomorskim,
 - województwie małopolskim,
 - województwie warmińsko-mazurskim.

Infrastruktura turystyczna – wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a

- Wśród powiatów z najwyższym **wskaźnikiem funkcji turystycznej Baretje'a** w 2022 r. (miejsca noclegowe na 100 mieszkańców) znalazły się:
 - powiat kołobrzegi (nad morzem),
 - powiat gryficki (nad morzem),
 - powiat tatrzański (Tatry),
 - powiat kamiński (nad morzem),
 - powiat jeleniogórski (Sudety),
 - powiat leski (Bieszczady),
 - powiat sławieński (nad morzem),
 - powiat koszaliński (nad morzem),
 - powiat pucki (nad morzem),
 - powiat m. Świnoujście (morze),
 - powiat lęborski (nad morzem),
 - powiat m. Sopot (nad morzem),
 - powiat mrągowski (Mazury),
 - powiat bieszczadzki (Bieszczady),
 - powiat kłodzki (Sudety),
 - powiat włodawski (Lubelszczyzna).

Stan polskiej bazy noclegowej

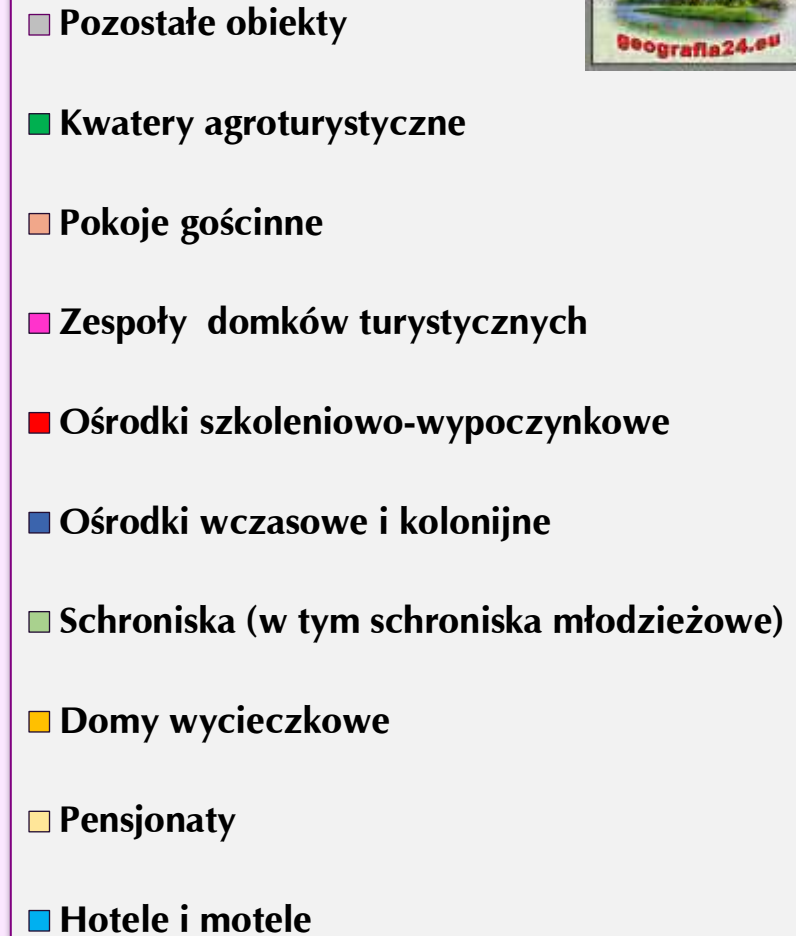
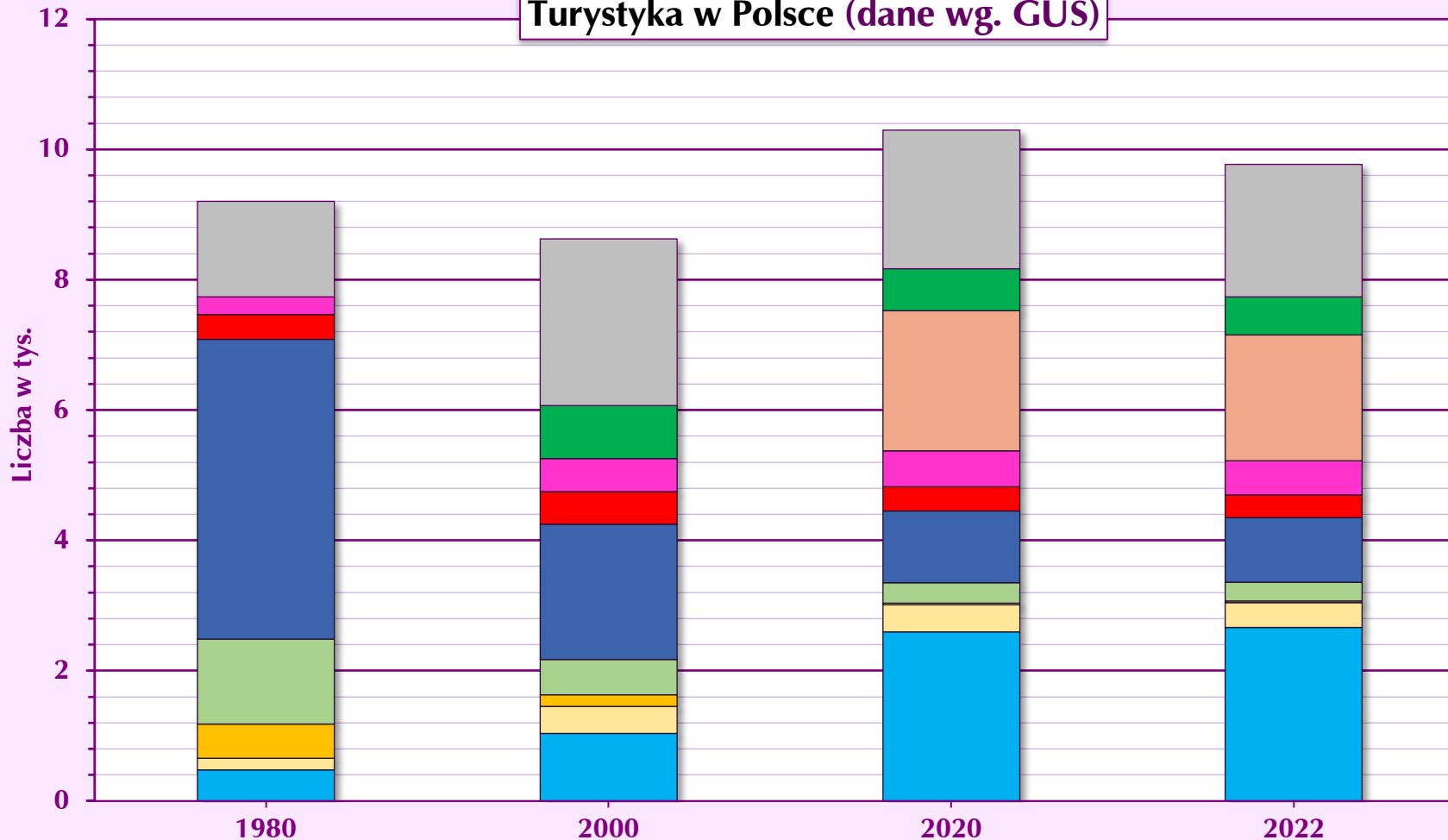
■ Bazę noclegową w 2022 r. stanowiły głównie:

- hotele i motele, pokoje gościnne, ośrodki wczasowe i kolonijne oraz kwatery agroturystyczne;

■ oraz w mniejszym stopniu:

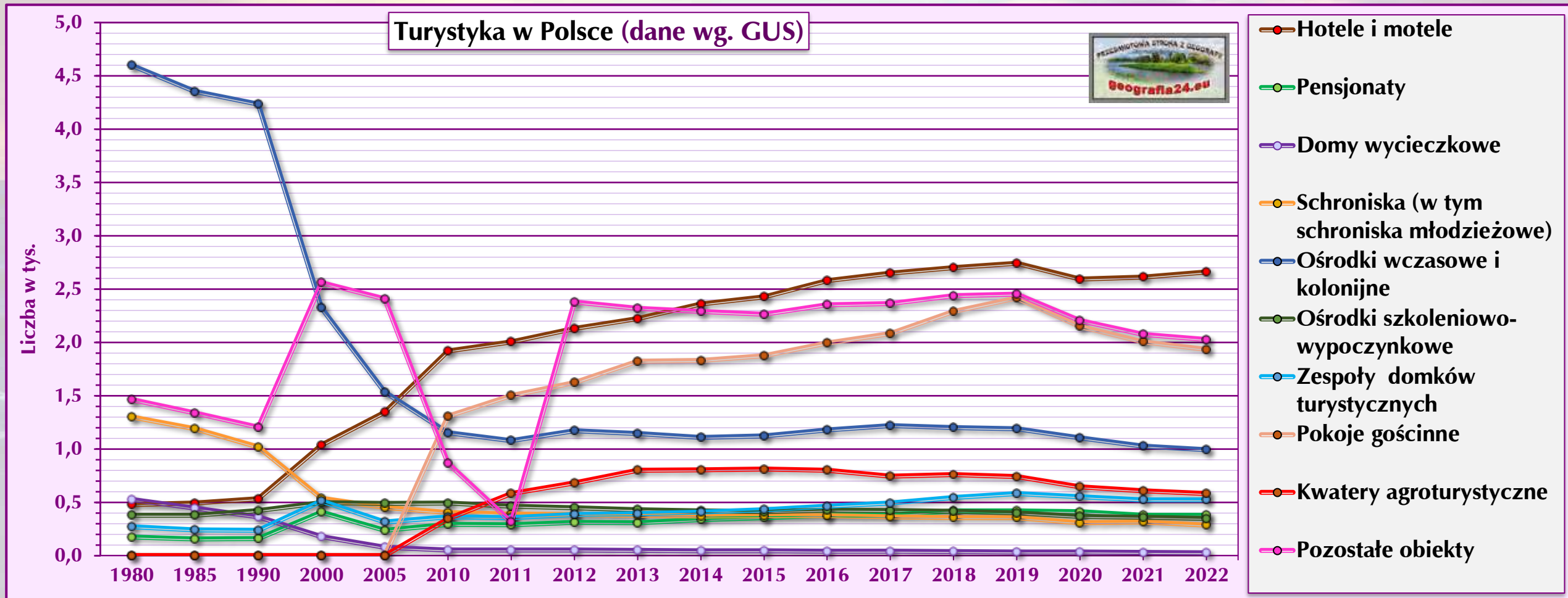
- zespoły domków turystycznych, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, schroniska i pensjonaty.

Turystyka w Polsce (dane wg. GUS)

Infrastruktura turystyczna

- Zmienia się struktura turystycznych obiektów noclegowych:
 - zmalała liczba ośrodków wczasowych i kolonijnych (od lat 90. XX wieku) i schronisk (w tym schronisk młodzieżowych),
 - wzrasta liczba mniejszych jednostek: hoteli i moteli oraz kwater agroturystycznych, pokoi gościnnych, pensjonatów i zespołów domków turystycznych.
- Systematycznie podnosi się także jakość usług hotelowych, gastronomicznych i innych.

Agroturystyka w Polsce

- **Agroturystyka** jest w Polsce coraz bardziej popularnym sposobem na wypoczynek.
 - Dla mieszkańców wsi jest ona coraz częściej alternatywą do uzyskiwania dochodów z rolnictwa, szczególnie dla osób nie dysponujących dużym arealem pól.
 - Z roku na roku wzrasta standard oferowanego pobytu (bardzo dobre warunki pobytu, nowoczesne wyposażenie, dodatkowe atrakcje, np. jazda konną, wykonywanie typowych prac wiejskich).
 - Tą formę turystyki wybierają osoby ceniące spokój, polską tradycję i przyrodę oraz kuchnię.

Gospodarstwo Agroturystyczne Nad Zalewem (Majdan Sopocki II) – przykładowe gospodarstwo agroturystyczne, położone na malowniczym Roztoczu, w bardzo cichym zakątku, nieopodal zalewu i malowniczych lasów.

Mocne i słabe strony rozwoju turystyki w Polsce

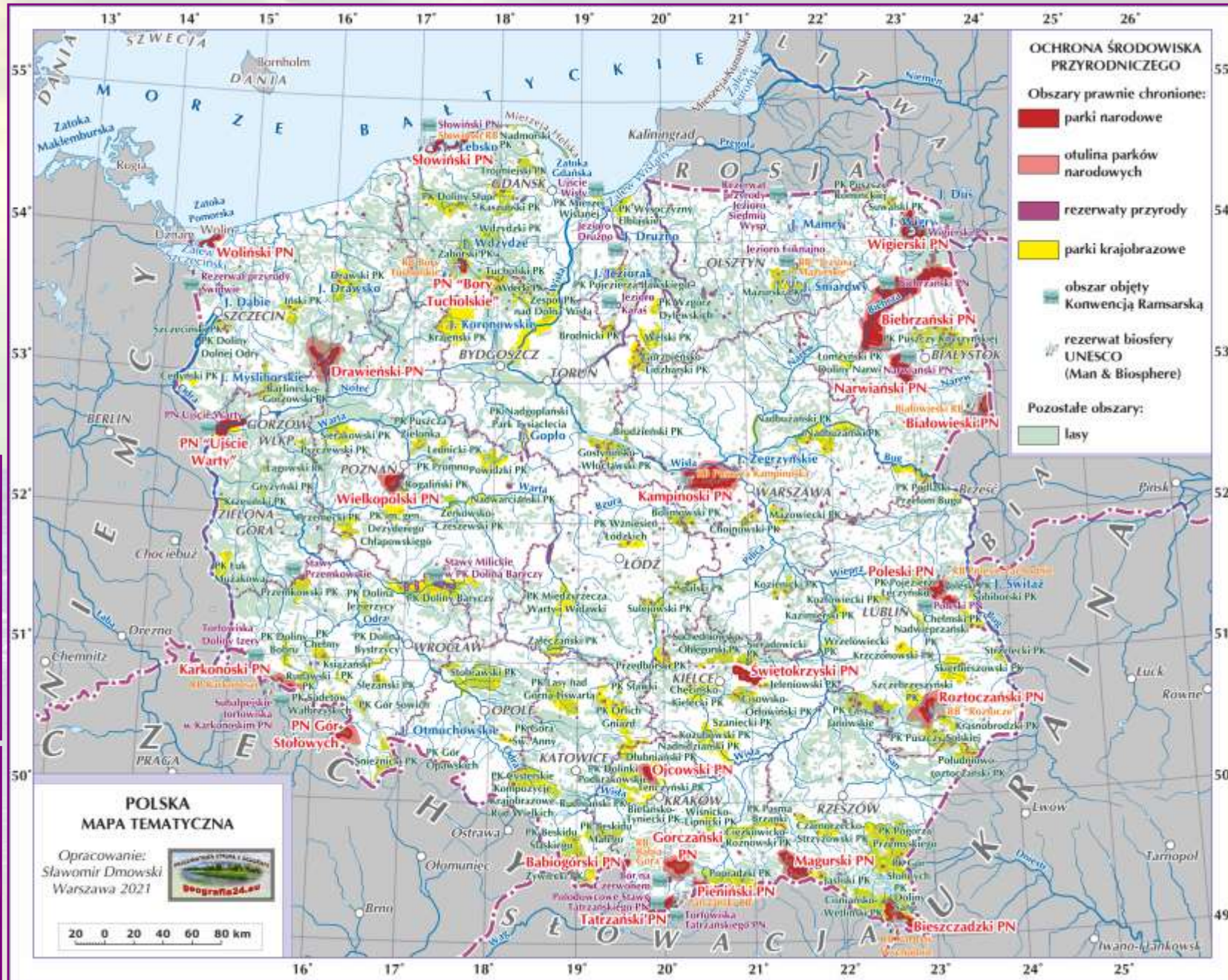
Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

- Do najważniejszych **walorów turystycznych Polski** z punktu widzenia **przyrodniczego** należą :
 - **zróznicowanie krajobrazowe**,
 - **urozmaicona rzeźba terenu**:
 - od nizin także z wydmami i klifami (w pasie pobraży), poprzez polodowcowe pojezierza, rozległe niziny z formami dolinnymi, po bardzo zróznicowane pod względem budowy geologicznej wyżyny oraz góry;
 - **rozległe kompleksy leśne** (w tym obszary chronione),
 - **umożliwia ono turystom aktywnie wykorzystywać czas**:
 - rozwija się u nas **turystyka kwalifikowana**, m.in.:
 - turystyka piesza,
 - turystyka rowerowa,
 - żeglarstwo,
 - kajakarstwo,
 - nurkowanie,
 - turystyka góraska,
 - narciarstwo,
 - speleologia.

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

- Stosunkowo mały wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze,
 - obszary bagien, torfowisk, naturalnych łąk, rozległych kompleksów leśnych, położone przede wszystkim w Polsce północno-wschodniej i wschodniej na Pojezierzu Mazurskim, Nizinie Podlaskiej te określane są mianem „Zielonych Płuc Polski”.

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

▪ Bogactwo szaty roślinnej i świata zwierzęcego,

- spośród 23 parków narodowych oraz innych cennych przyrodniczo obszarów, część wpisano na międzynarodową listę rezerwatów biosfery UNESCO:

- Rezerwat Biosfery Białowieża, Rezerwat Biosfery Babia Góra, Jeziora Mazurskie (wcześniej Jezioro Łuknajno), Słowiński Rezerwat Biosfery, Trójstronny Transgraniczny Rezerwat Biosfery Karpaty Wschodnie (Polska-Słowacja-Ukraina), Transgraniczny Rezerwat Biosfery Karkonosze, Tatrzański Transgraniczny Rezerwat Biosfery, Rezerwat Biosfery Puszcza Kampinoska, Trójstronny Transgraniczny Rezerwat Biosfery Polesie Zachodnie (Polska-Ukraina-Białoruś), Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie, Transgraniczny Rezerwat Biosfery “Roztocze”;

- w Polsce żyją w naturze zwierzęta, które często wyginęły w wielu innych krajach – rysie, wilki, łosie, żubry, bobry, liczne gatunki ptactwa.

Poleski Park Narodowy

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

- **Miasta z licznymi, często bardzo starymi zabytkami oraz cennymi dziełami sztuki:**
 - o średniowiecznym układzie architektonicznym: **Kraków, Warszawa, Toruń, Poznań, Wrocław, Gdańsk;**
 - o cennych zabytkach: **Kazimierz Dolny, Zamość;**
 - z dobrze zachowanymi zamkami lub pałacami: **Malbork, Baranów Sandomierski, Łańcut, Lidzbark Warmiński.**

Panorama Torunia

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

▪ Ośrodki kultu religijnego:

- bardzo liczne pielgrzymki chrześcijan udają się w przypadku:

- katolików do Częstochowy, Kalwarii Zebrzydowskiej, Niepokalanowa, Lichenia,
- prawosławnych do Grabarki.

Klasztor OO. Paulinów w
Częstochowie na Jasnej Górze

Monaster Świątych Marty i Marii
na Świętej Górze Grabarce

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

▪ Skanseny i zabytki budownictwa wiejskiej:

- np. skanseny w **Sanoku** na Podkarpaciu i **Sierpcu** na Mazowszu;
- dodatkowo w Polsce istnieją osady, w których zachowało się bardzo **wiele tradycyjnych domów**, zamieszkałych przez kolejne pokolenia użytkowników,
 - np. wsie **Chochółów** i **Witów** na Podhalu, wieś **Zalipie** na Pogórzu Karpackim.

Skansen – Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu

Drewniana zabudowa Chochółowa

Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

■ Miejsca martyrologii:

- miejscem szczególnie ważnym nie tylko dla Polaków, ale również dla obcokrajowców – jest **Oświęcim**;
- odwiedzane są także inne miejsca martyrologii Żydów w Polsce, w tym: **Majdanek w Lublinie, Chełmno nad Nerem, Bełżec, Treblinka i Sobibór**.

Najważniejsze miejsca martyrologii Żydów (obozy koncentracyjne i obozy zagłady III Rzeszy)

Brama główna prowadząca do nazistowskiego obozu koncentracyjnego KL Auschwitz (największego ze wszystkich niemieckich obozów koncentracyjnych) – miejsce pamięci i muzeum

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

■ Bogaty folklor:

- dla wielu turystów zagranicznych bardzo atrakcyjnym zjawiskiem w Polsce jest niezwykle **bogata i zróżnicowana kultura i sztuka ludowa**,
- w niektórych regionach wciąż jeszcze można usłyszeć **gwarę** i zobaczyć ludzi ubranych w **stroje ludowe**,
 - np. **Kaszuby i Podhale**.

Kaszubi – zachodniosłowiańska grupa etniczna wywodząca się w prostej linii od Pomorzian zamieszkująca Pomorze Gdańskie i wschodnią część Pomorza Zachodniego

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

▪ Parki rozrywki:

- największy w Polsce obiekt Energylandia w **Zatorze** leży w pobliżu Krakowa,
 - stał się on ważnym punktem wielu wycieczek szkolnych i wizyt indywidualnych turystów udających się do Małopolski.

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

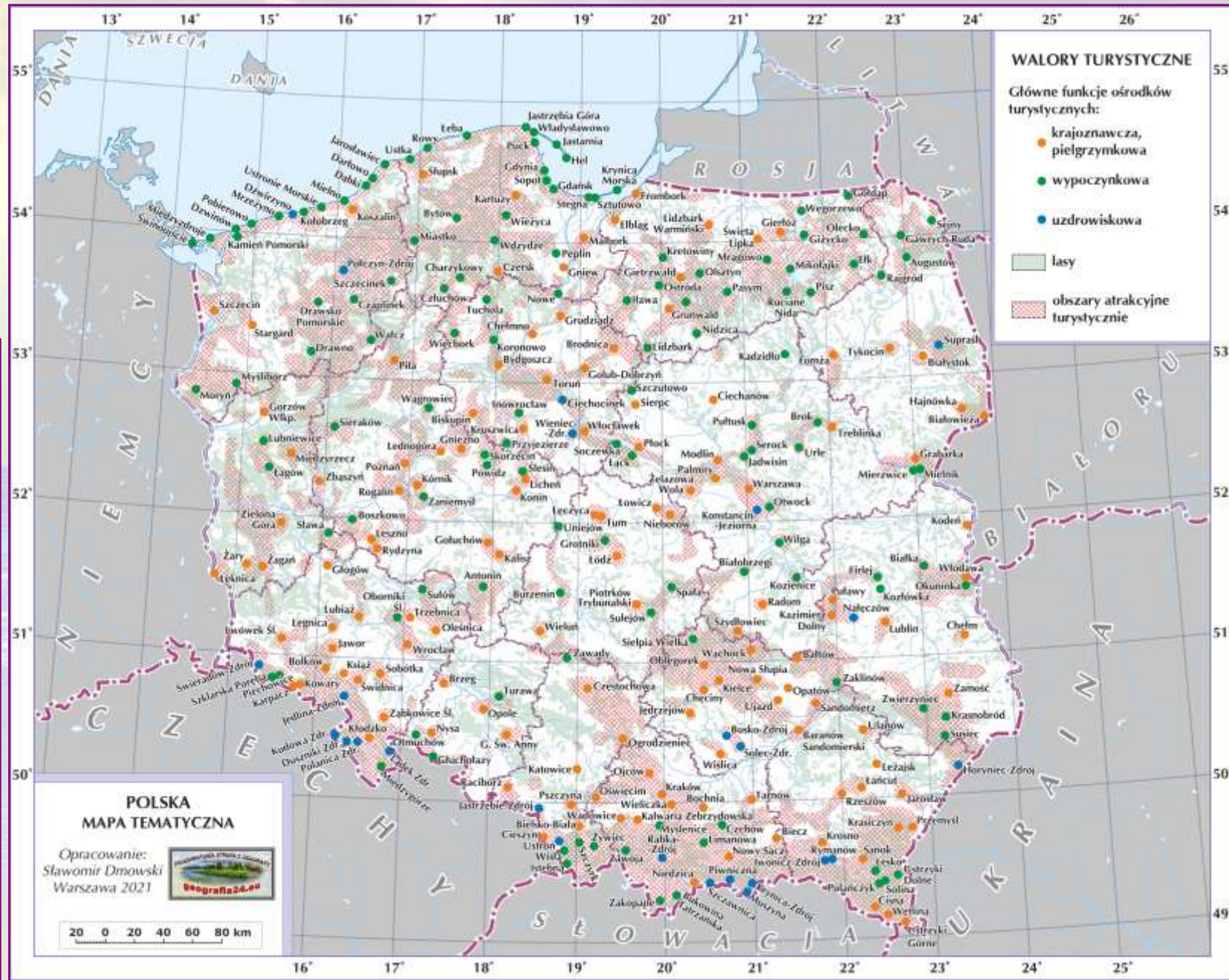
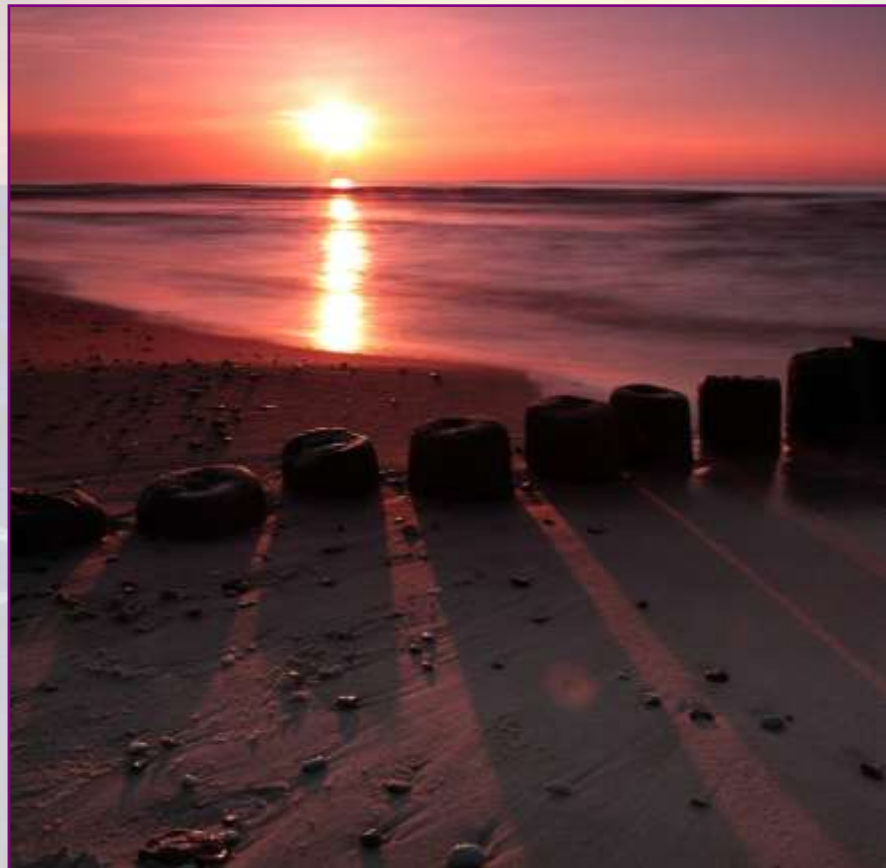
■ Słowiańska gościnność Polaków:

- dzięki temu wielu turystów z zagranicy powraca do Polski po raz kolejny oraz przekazują oni dobry wizerunek Polaków dla innych,
- Euro 2012 było tego potwierdzeniem.

Atrakcyjność turystyczna Polski – mocne strony

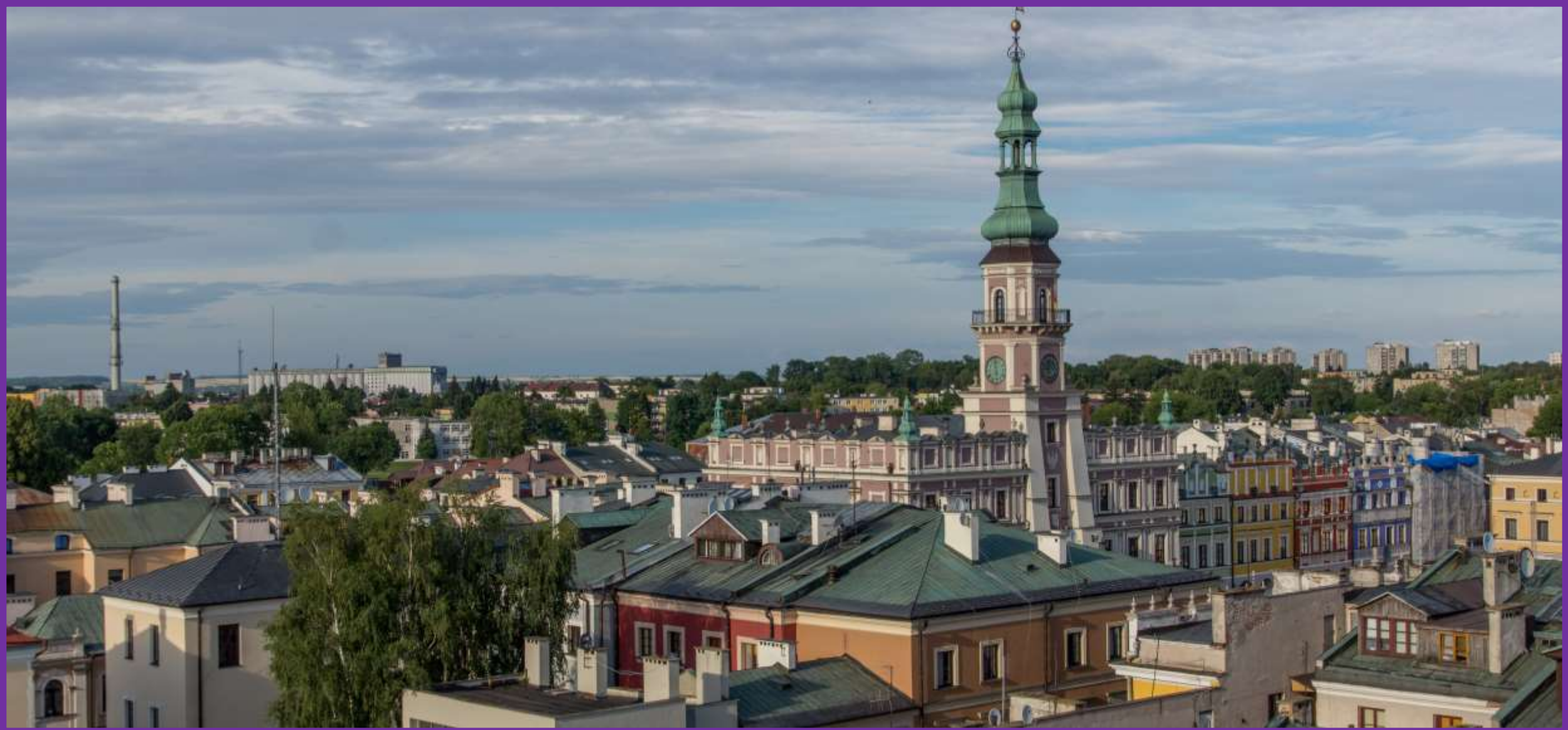
- Z punktu widzenia przyrodniczego istotne są także **obszary o walorach uzdrowiskowych**.
- Pozytywnych walorów turystycznych w Polsce jest oczywiście znacznie więcej, nie sposób tego w tak skrótowym opracowaniu wymienić!

Atrakcyjność turystyczna Polski – słabe strony

- **Słabymi punktami polskiej turystyki są:**
 - “kaprysy pogodowe”,
 - niski w wielu miejscach standard zakwaterowania:
 - szczególnie w Sudetach i Bieszczadach,
 - bardzo słaba informacja turystyczna (w Europie Zachodniej w niemal każdym atrakcyjnym turystycznie miejscu można znaleźć foldery w kilku językach),
 - zły stan urządzeń sanitarnych,
 - niski stopień bezpieczeństwa publicznego,
 - uboga baza towarzysząca – mała ilość wyciągów narciarskich, wypożyczalni sprzętu turystycznego, kąpielisk, kortów, boisk,
 - zła jakość dróg oraz komunikacji pasażerskiej.
- Od początku lat 90. minionego wieku samorządy lokalne próbują polepszyć ten niekorzystny stan,
 - wiele samorządów wspiera inwestycje w sektor turystyki – widząc w nim szanse także dla większych wpływów do budżetów lokalnych,
 - dla wielu polskich miast ważnym wydarzeniem była organizacja w Polsce i na Ukrainie EURO 2012,
 - szczególnie w miastach organizatorskich baza noclegowa oraz gastronomiczna została znacznie poprawiona – wybudowano wiele nowych obiektów lub podniesiono standard wielu istniejących.

Wybrane regiony i miejscowości turystyczne Polski

Pas nadmorski

- Znajdujący się na północy Polski **pas nadmorski** obfituje w specyficzne na tego obszarze atrakcje związane z nadmorskim położeniem, gdzie powstały wyspecjalizowane **kurorty nadbałtyckie**:

- Kołobrzeg,
- Świnoujście,
- Szczecin,
- Międzyzdroje,
- Darłowo,
- Mielno,
- Rewal,
- Łeba,
- Władysławowo,
- Hel,
- Krynica Morska,
- Sopot.

- W pasie nadmorskim występują **malownicze**:
 - **wybrzeża wysokie w formie klifów**,
 - **wybrzeża niskie (mierzejowo-zalewowe)**,
 - w formie **plaż, kos, mierzei, zatok i zalewów**,
 - **wydmy i bagna nadmorskie (Słowiński PN)**,
 - ze specyficzną roślinnością pionierską i trawiastą.

Pas pojezierzy

▪ W **pasie pojezierzy** największe atrakcje występują w obrębie:

▪ **jezior** tj.:

- Śniardwy,
- Mamry,
- Roś,
- Nidzkie,
- Jeziorak,
- Drawsko,
- Raduńskie,
- Gopło,
- Wigry;

▪ **cieków wodnych** (np. długie i rozmaite przyrodniczo szlaki kajakowe), tj.:

- Brda,
- Czarna Hańcza,
- Drawa,
- Krutynia,
- Łupawa,
- Rospuda.

Jezioro Śniardwy – największe jezioro w Polsce o powierzchni 113,4 km²

Jezioro Hańcza – najgłębsze jezioro w Polsce o głębokości 108,5 m

Spływ kajakowy rzeką Krutynią

Pas gór

- Drugim obok wybrzeży (pasa nadmorskiego), najważniejszym pasem turystycznym Polski są **góry**.
- Odwiedzane są one przez znaczne ilości turystów niemal przez cały rok oferując szereg wyspecjalizowanych atrakcji na każdą z pór roku.

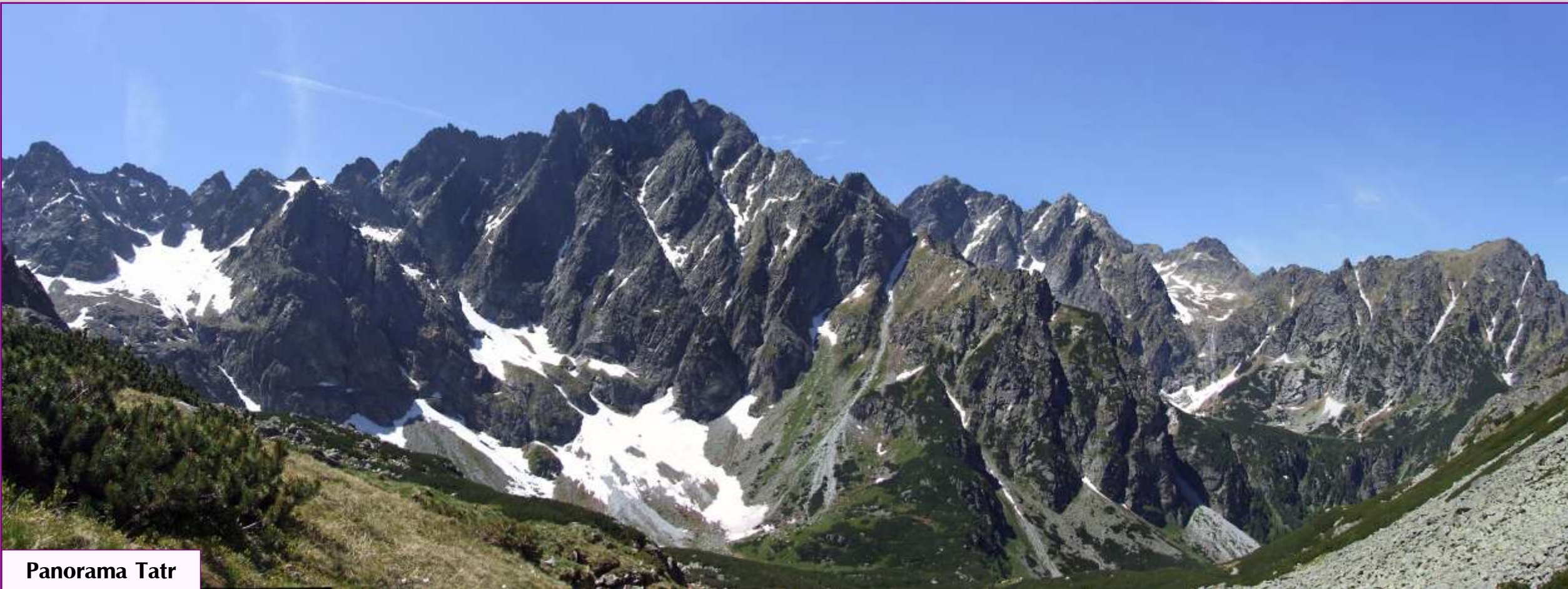

Bieszczady – połoniny na Tarnicy

Góry Świętokrzyskie – Gołoborze
na zboczach szczytu Łysej Góry

Pas gór: Tatry w Karpatach

- Najbardziej przyciągającym pasmem górskim są **Tatry**, które cechuje typowo **alpejski krajobraz**.
 - Pod Tatrami zlokalizowano **Zakopane** – jeden z największych w Polsce, a nawet Europie Środkowej, całorocznych ośrodków turystycznych.
 - Specyficzne i wybitne walory turystyczne Tatr pozwalają uprawiać tutaj bardzo różnorakie formy turystyki, np.:
 - turystykę pieszą, kwalifikowaną, taternictwo, taternictwo jaskiniowe i przede wszystkim narciarstwo.

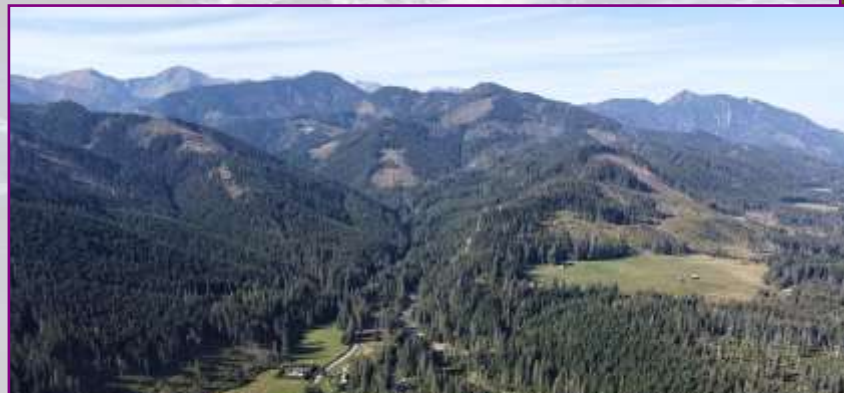
Panorama Tatr

Pas gór: Tatry w Karpatach

- **Polskie Tatry** dzielą się na dwie główne części o nieco innych, wzajemnie uzupełniających się walorach:
 - **Tatry Zachodnie,**
 - **Tatry Wschodnie (Wysokie).**
- Na trasach turystycznych w polskie Tatry możemy spotkać wiele schronisk, wśród których największą popularność wśród turystów zyskały:
 - **“Murowaniec” (Hala Gąsienicowa)**
 - **“Ornak” (Dolina Kościeliska).**

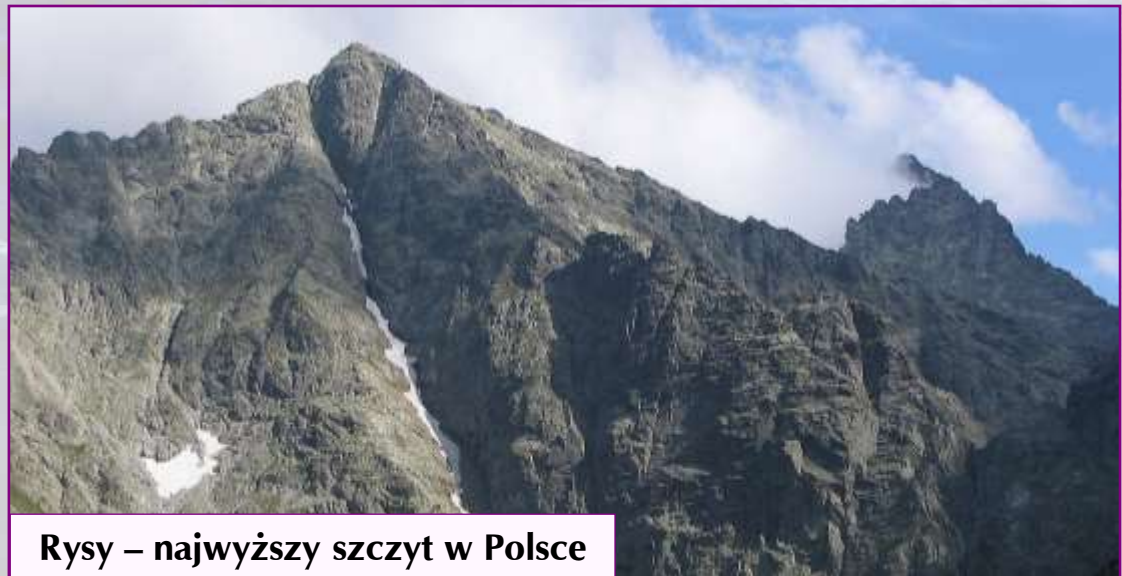
Panorama Doliny Gąsienicowej (od lewej: Żółta Turnia, Granaty, Kozi Wierch i Kościelec)

Dolina Chochołowska w Tatrach Zachodnich

Pas gór: Tatry Wschodnie w Karpatach

- **Tatry Wschodnie (Wysokie)** – są miejscem, w którym:
 - obecne są piękne i urzekające jeziora – **stawy** (np. Morskie Oko i Wielki Staw w Dolinie Pięciu Stawów Polskich);
 - powstały ważne **masywy górskie**:
 - Rysy (2499 m n.p.m.) – najwyższy szczyt w naszym kraju,
 - Kasprowy Wierch (1987 m n.p.m.) – szczyt mający wybitne znaczenie turystyczne,
 - prowadzi do niego kilka szlaków i specjalna linowa kolej kabinowa;
 - występują malownicze **tatrzańskie doliny**, m.in.:
 - Dolina Roztoki,
 - Dolina Białki,
 - Dolina Gąsienicowa,
 - Dolina Rybiego Potoku.

Rysy – najwyższy szczyt w Polsce

Morskie Oko – jedno z najpiękniejszych jezior na Ziemi

Pas gór: Tatry Zachodnie w Karpatach

- **Tatry Zachodnie** obfitują obecnością wielu:
 - **szczytów**, np.:
 - Starorobociański Wierch (2176 m n.p.m.),
 - najwyższy szczyt polskiej strony Tatr Zachodnich,
 - Giewont (1894 m n.p.m.) – czyli najlepiej widoczny z Zakopanego,
 - Krzesanica (2122 m n.p.m.);
 - **jaskiń**, np.: Jaskinia Mroźna i Mylna;
 - **dolin**, np.: Dolina Kościeliska.

Giewont (1894 m n.p.m.)

Wąwóz Kraków

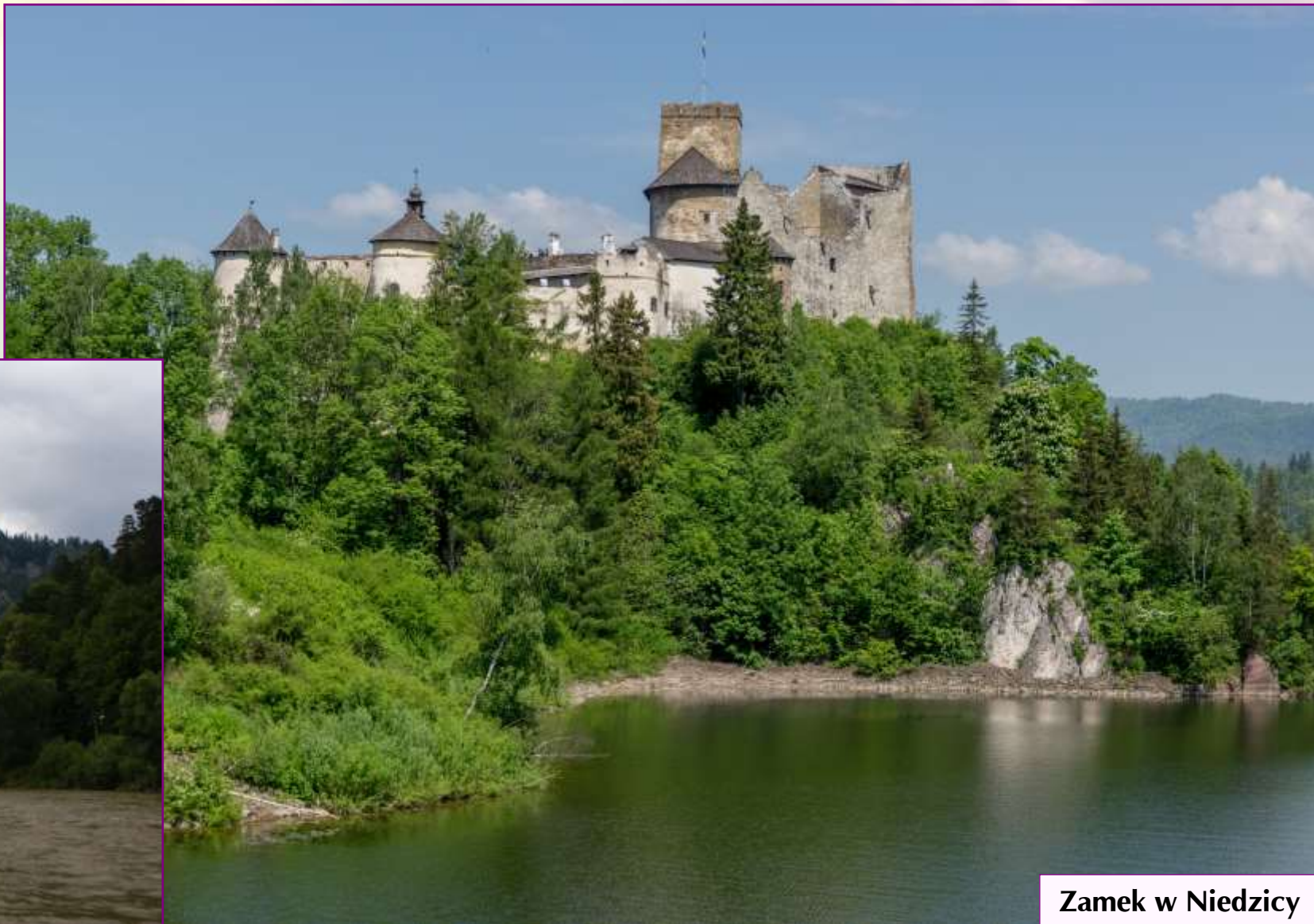
Starorobociański Wierch (2176 m n.p.m.) i Raczkowe Stawy

Jaskinia Mroźna

Pas gór: pozostałe atrakcje Karpat – Pieniny

- **Pieniny** – są kolejnym atrakcyjnym regionem Karpat (drugie miejsce pod względem liczby turystów po Tatrach), w którym znajdują się **malownicze szczyty** (np. Trzy Korony) oraz znane **ośrodki turystyczne**, m.in. w:
 - Krościenku,
 - Szczawnicy.
- Można tutaj również wziąć udział w:
 - **splywie tratwą Przełomem Dunajca,**
 - **zwiedzaniu:**
 - **zamku w Niedzicy,**
 - **ruin zamku w Czorsztynie.**

Trzy Korony i Facimiech

Zamek w Niedzicy

Pas gór: pozostałe atrakcje Karpat – Beskid Śląski

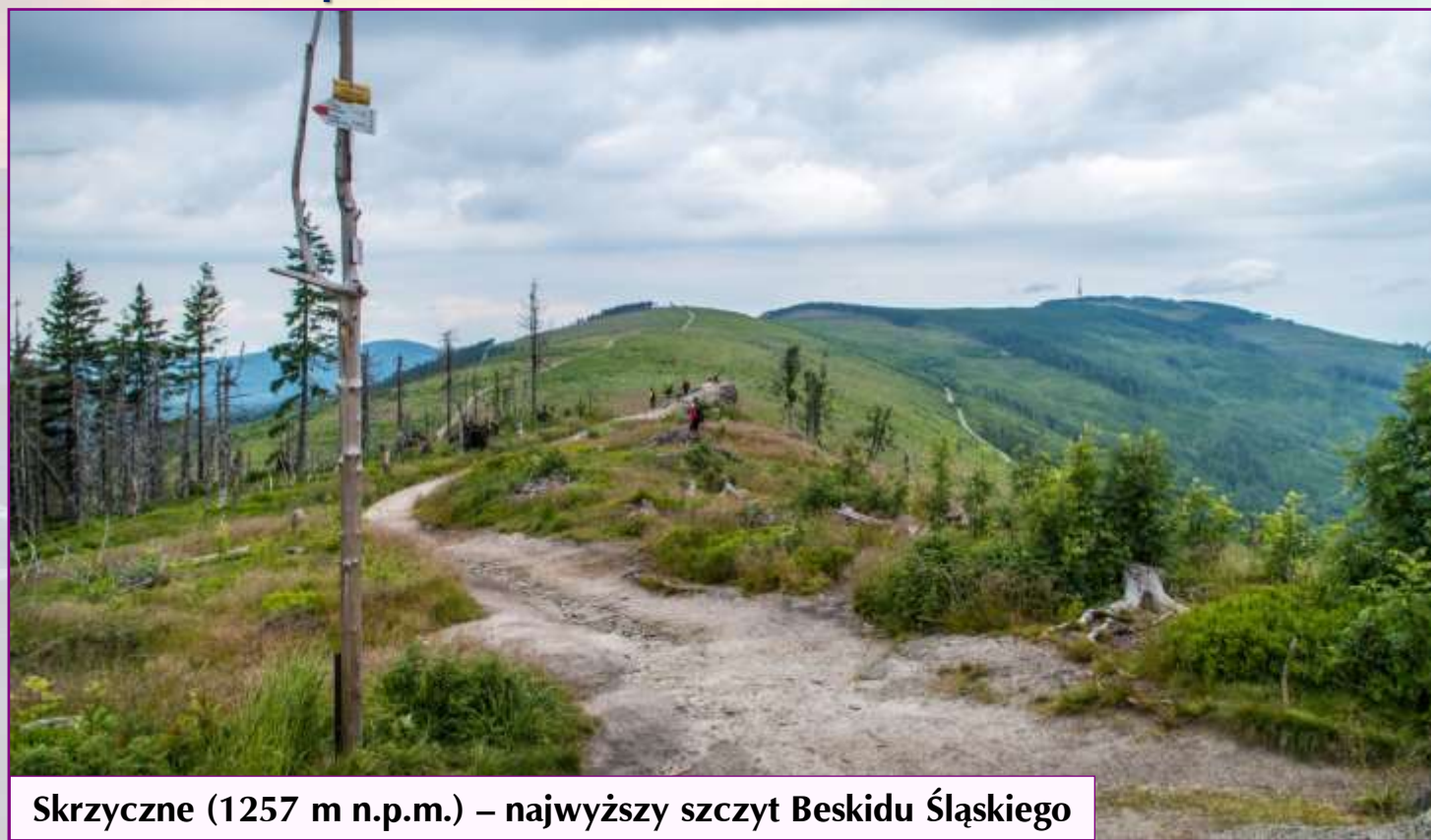
- Interesujący turystycznie jest także **Beskid Śląski**:
 - z ważnymi **ośrodkami turystycznymi** w:
 - Wiśle, Istebnej, Szczyrku i Ustroniu,
 - który zapewnia wiele istotnych atrakcji, m.in.:
 - **źródła Wisły,**
 - **wody mineralne,**
 - **stoki do uprawiania narciarstwa.**

Biała Wisetka

Czarna Wisetka

Skrzyczne (1257 m n.p.m.) – najwyższy szczyt Beskidu Śląskiego

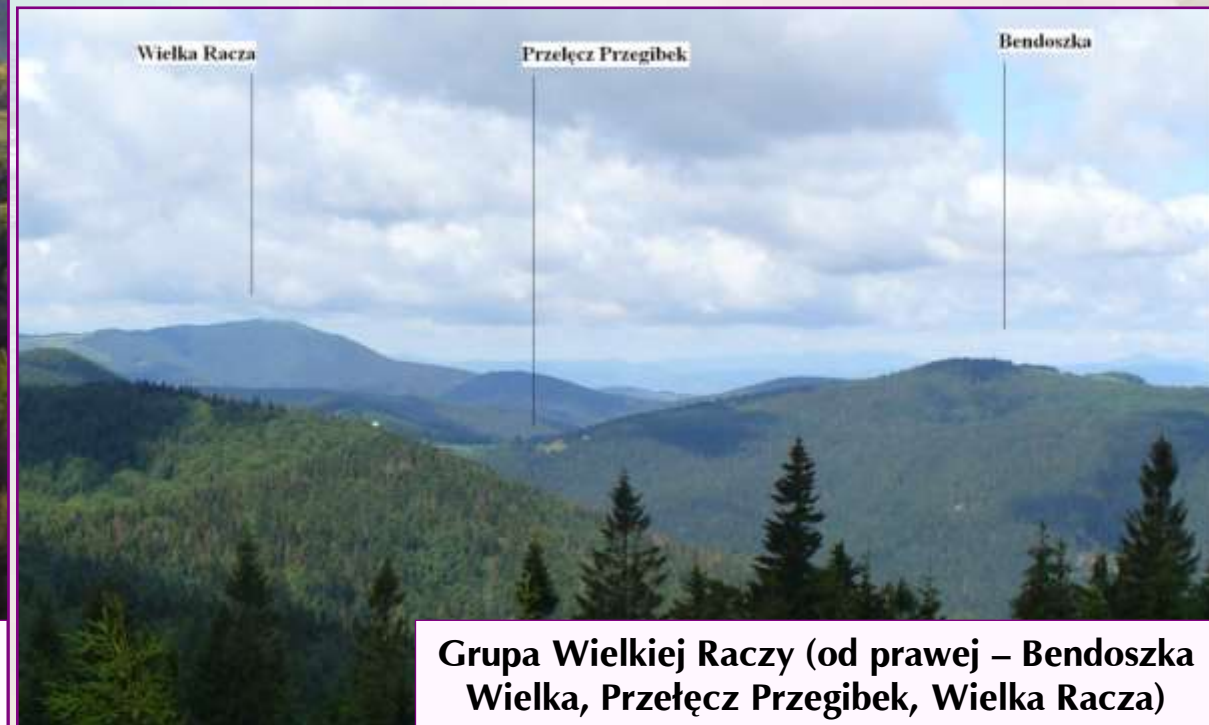
Pas gór: pozostałe atrakcje Karpat – Beskid Żywiecki

▪ **Beskid Żywiecki** – region turystyczny, w którym znajdują się ważne **ośrodki turystyczne**, np. w:

- Zawoi,
- Rajczy,
- Korbielowie.

Diablak (Babia Góra; 1723 m n.p.m.) – najwyższy szczyt Beskidu Żywieckiego

Grupa Wielkiej Raczy (od prawej – Bendoszka Wielka, Przełęcz Przegibek, Wielka Racza)

Zawoja – wieś o długości 18 km (najdłuższa łańcuchówka w Polsce) usytuowana u stóp Babiej Góry (zamieszkiwana przez około 7,5 tys. osób)

Pas gór: pozostałe atrakcje Karpat – Beskid Niski

- **Beskid Niski** – region turystyczny, w którym znajdują się:
 - ważne **uzdrowiska**, np. w:
 - Rymanów-Zdrój i Iwonicz-Zdrój,
 - ważne **zabytki** związane z **kulturą Łemków**:
 - Zyndranowa – skansen Łemków,
 - **przełomy**, np.: rzeki Jasiołki.

Pałac w Dukli

Zyndranowa – skansen Łemków

Drewniany kościół św. Filipa i św. Jakuba w Sękowej (jest na liście dziedzictwa UNESCO)

Pas gór: pozostałe atrakcje Karpat – Bieszczady

- **Bieszczady** – są regionem turystycznym, w którym leżą:
 - ważne **ośrodki turystyczne**, np. w:
 - Solina, Ustrzyki Górne, Ustrzyki Dolne, Wetlina i Cisna,
 - **malownicze góry**, zwane **połoninami**,
 - **sztuczne jeziora zaporowe**:
 - Jezioro Solińskie,
 - Jezioro Myczkowskie (Zbiornik Myczkowiecki).

Połonina Wetlińska

Połonina Cyrańska

Jezioro Solińskie – widok na zaporę i jezioro

Pas gór: atrakcje w Sudetach

- W **Sudetach** czeka na nas dużo wiele atrakcji turystycznych.
 - Ważniejszymi ośrodkami turystycznymi są:
 - w **Karkonoszach** (najwyższym szczytem jest Śnieżka):
 - Karpacz,
 - Szklarska Poręba;
 - w **Kotlinie Kłodzkiej** i przyległych do niej górskich obszarach:
 - Kudowa Zdrój,
 - Duszniki-Zdrój,
 - Polanica-Zdrój,
 - Łądek-Zdrój,
 - Zieleniec;
 - w **Górach Stołowych** (o budowie płytowej), gdzie możemy spotkać kulminacje Szczelińca Wielkiego:
 - Karłów.

Miejscowości z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO

▪ Najbardziej wartościowe miejsca, w którym mieszczą się najważniejsze z polskich zabytków zostały wpisane na **Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO**.

▪ Są to m.in. (omówione szczegółowo zostały w temacie **“Bogactwo kulturowe Polski”**):

- Kraków,
- Toruń,
- Malbork,
- Zamość,
- Warszawa,
- Wieliczka i Bochnia;
- Kalwaria Zebrzydowska,
- Wrocław,
- Oświęcim,
- Jawor i Świdnica,
- Binarowa, Blizne, Dębno, Haczów, Lipnica Murowana, Sękowa.

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Biskupin – rezerwat archeologiczny oraz obronna osada kultury łużyckiej z VIII wieku.

Częstochowa – klasztor Paulinów na Jasnej Górze; najważniejsze miejsce kultu maryjnego.

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Frombork – Zespół Katedralny i Bazylika Archikatedralna Wniebowzięcia NMP i św. Andrzeja na Wzgórzu Katedralnym, a także Wieża Radziejowskiego, w której jest wahadło Foucaulta.

Gdańsk – Starówka z Bazyliką Mariacką i Bramą Królewską oraz Westerplatte. Znajduje się tu także Muzeum II Wojny Światowej.

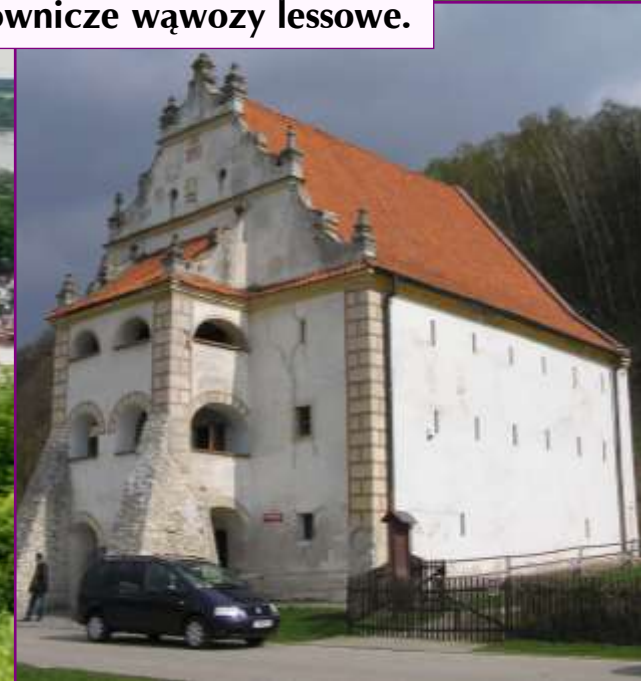
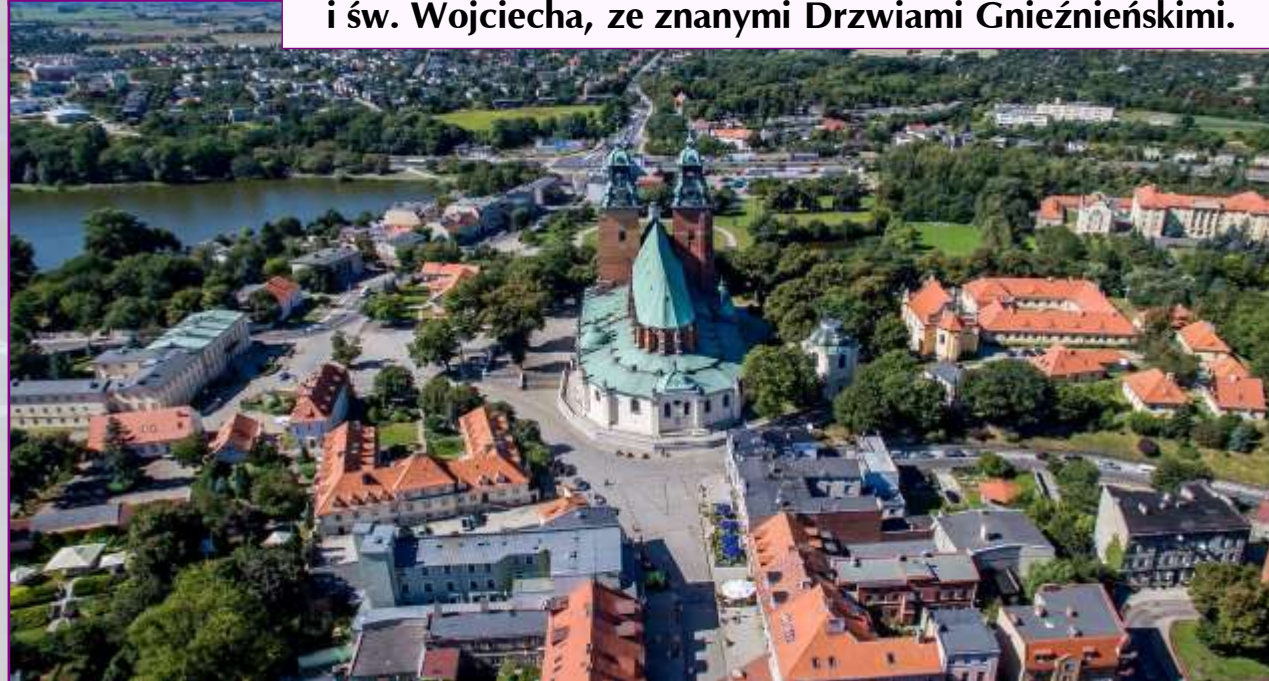
Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Gniezno – Bazylika Archikatedralna Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha, ze znanymi Drzwiami Gnieźnieńskimi.

Kazimierz Dolny – zespół renesansowy: kościół farny, zamek, kamienice, spichlerze i malownicze wąwozy lessowe.

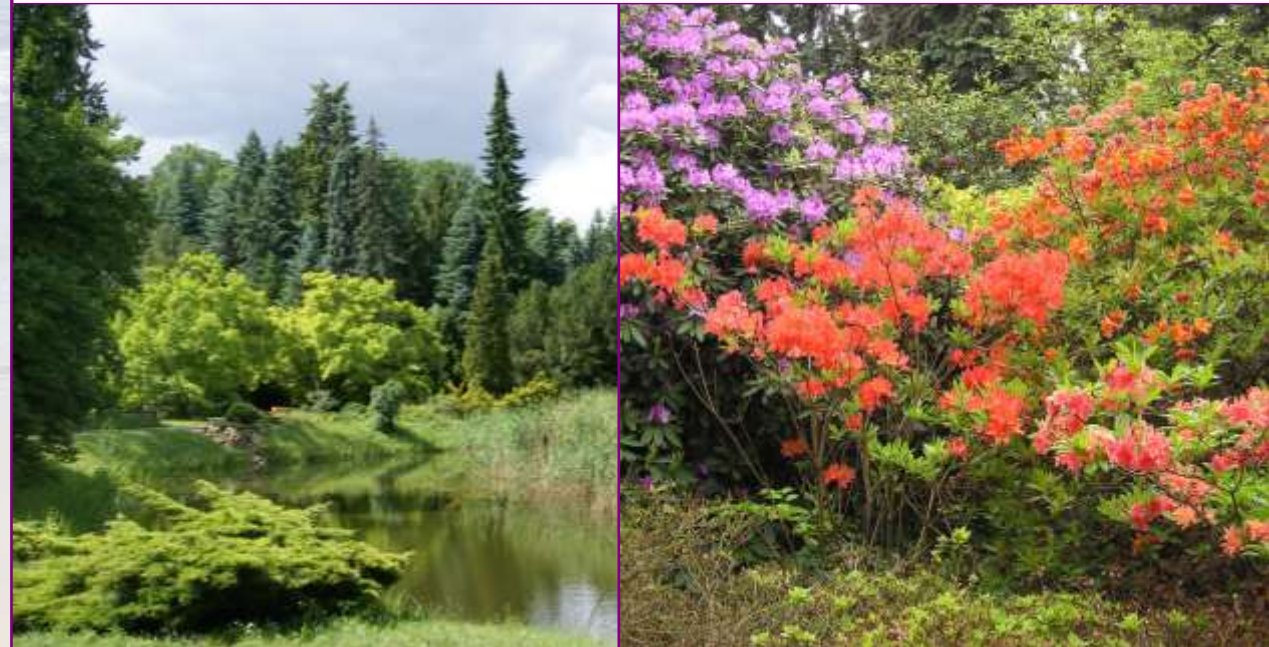
Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Kozłówka – zespół pałacowo-parkowy rodziny Zamoyskich.

Kórnik – zamek z XV wieku i park dendrologiczny (arboretum).

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Krasiczyń – zamek Krasickich.

Książ – piastowski zamek ze szczególnie pięknymi komnatami.

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Krzeszów – zespół dawnego opactwa cystersów.

Kruszyniany (na górze) i **Bohoniki** (na dole) – XVII-wieczne tatarskie drewniane meczety.

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Leżajsk – zespół kościelno-klasztorny oo. Bernardynów i muzeum browarnictwa.

Lublin – zespół architektoniczno-urbanistyczny (Zamek Lubelski, Brama Krakowska) i muzeum martyrologii w Majdanku.

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Łańcut – zespół pałacowo-parkowy – Zamek Lubomirskich i Potockich.

Niedzica – Zamek Dunajec z XIV wieku nad Zbiornikiem Czorsztyńskim.

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Ostrów Lednicki – stanowisko archeologiczne i Muzeum Pierwszych Piastów (przypuszczalne miejsce Chrztu Polski).

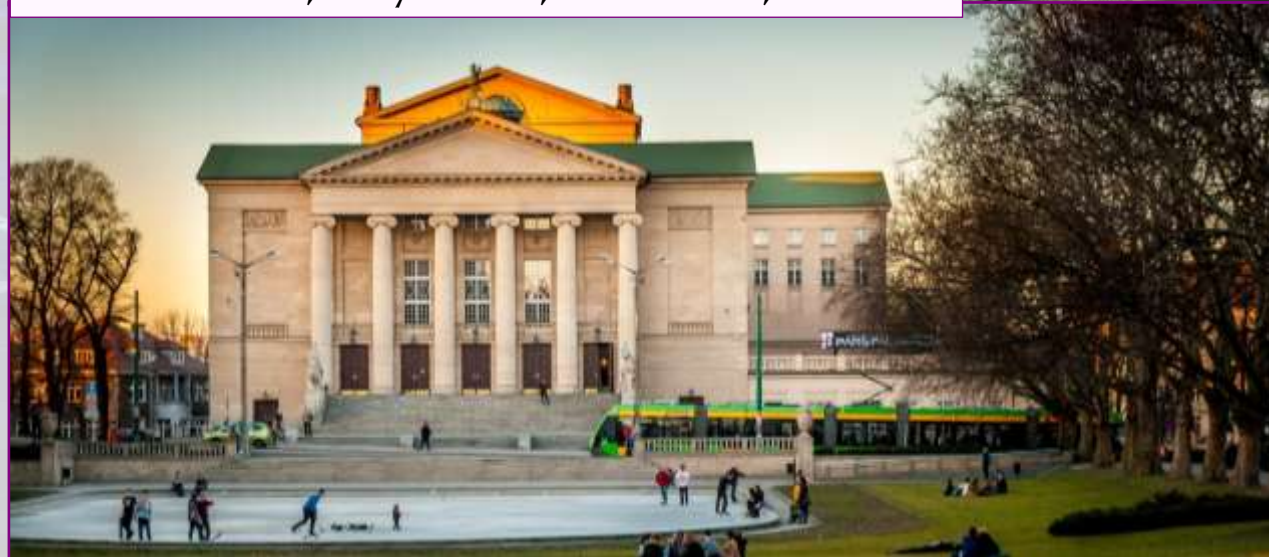

Pelplin – Bazylika katedralna Wniebowzięcia NMP z XIV w. (kościół Cystersów).

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Poznań – Ratusz, Stary Browar, Teatr Wielki, Odwach.

Puławy – zespół pałacowo-parkowy rodziny Czartoryskich (Pałac Czartoryskich, Świątynia Sybilli oraz Dom Gotycki).

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

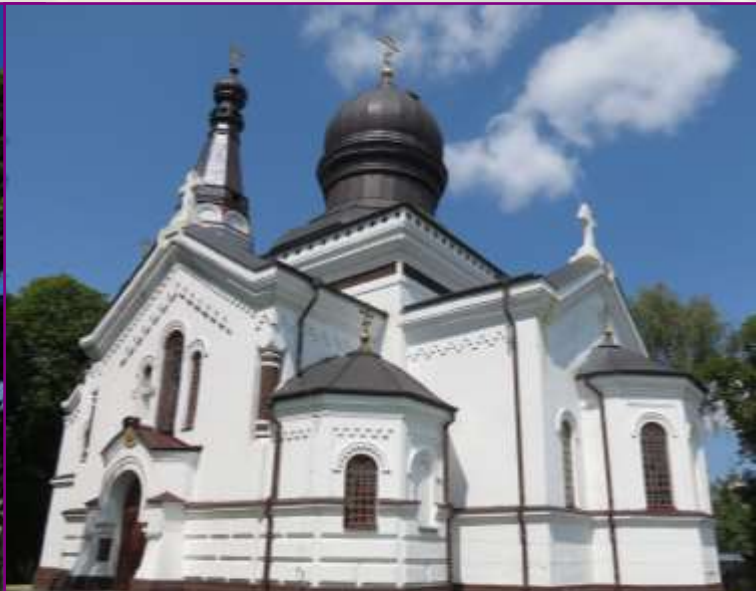
Tarnowskie Góry – podziemia zabytkowej kopalni rud srebra i sztolnia "Czarnego Pstrąga".

Ujazd – magnacki XVII wieczny zamek Krzyżtopór.

Miejscowości o wybitnym znaczeniu turystycznym

Włodawa – miasto trzech kultur: zabytkowy barokowy kościół, cerkiew prawosławna i synagoga oraz tzw. Czworobok.

Żelazowa Wola – muzeum poświęcone F. Chopinowi (dworek, gdzie urodził się ten wybitny kompozytor).

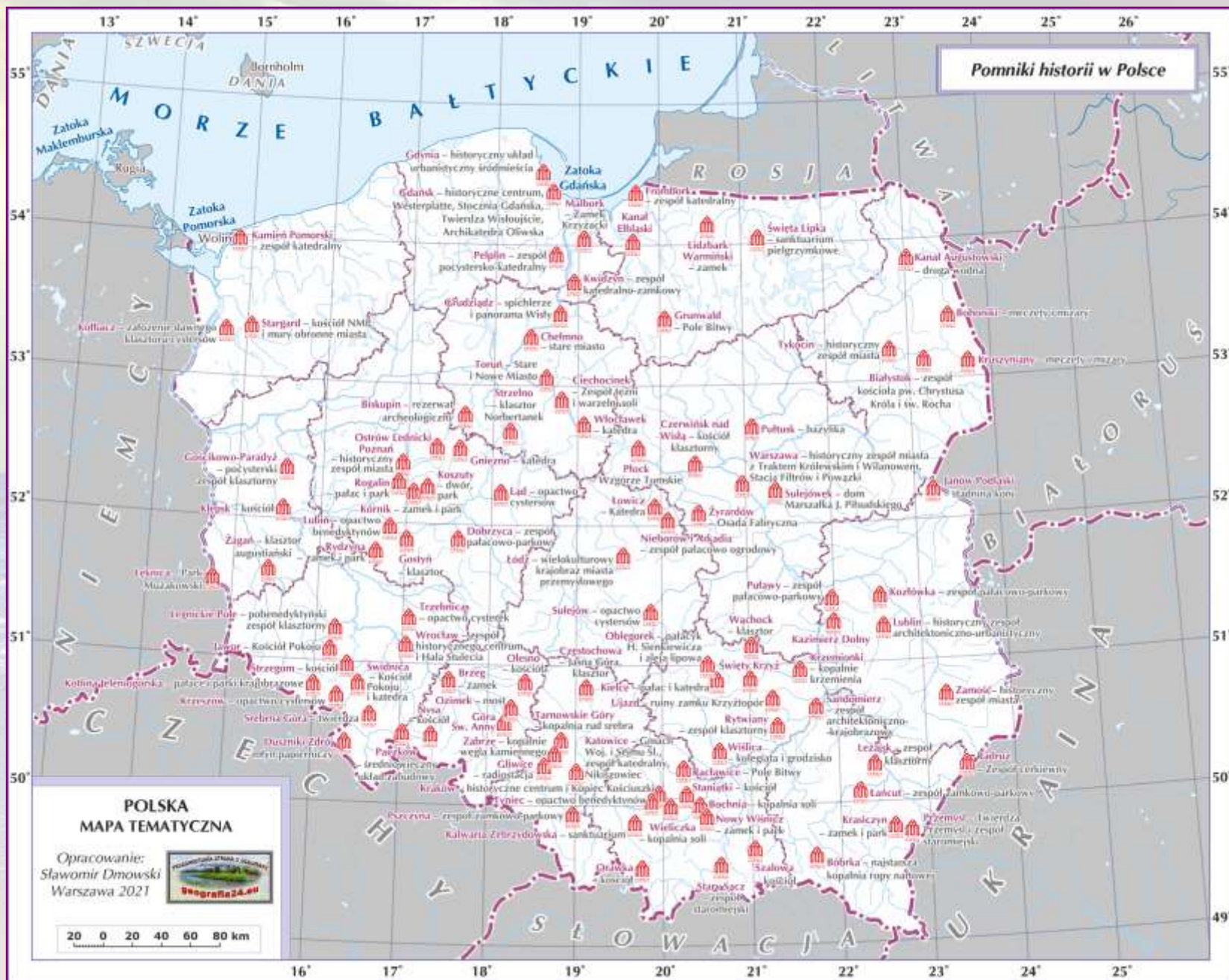

Atrakcyjność turystyczna Polski – pomniki historii

- Polska posiada oczywiście o wiele więcej ciekawych miejsc niż przedstawiono, np. uznanych przez **Narodowy Instytut Dziedzictwa** za obiekty będące **pomnikami historii** (zabytkami o szczególnym znaczeniu dla kultury Polski).
- W maju 2023 r. wyróżnionych istniały 123 pomniki historii.

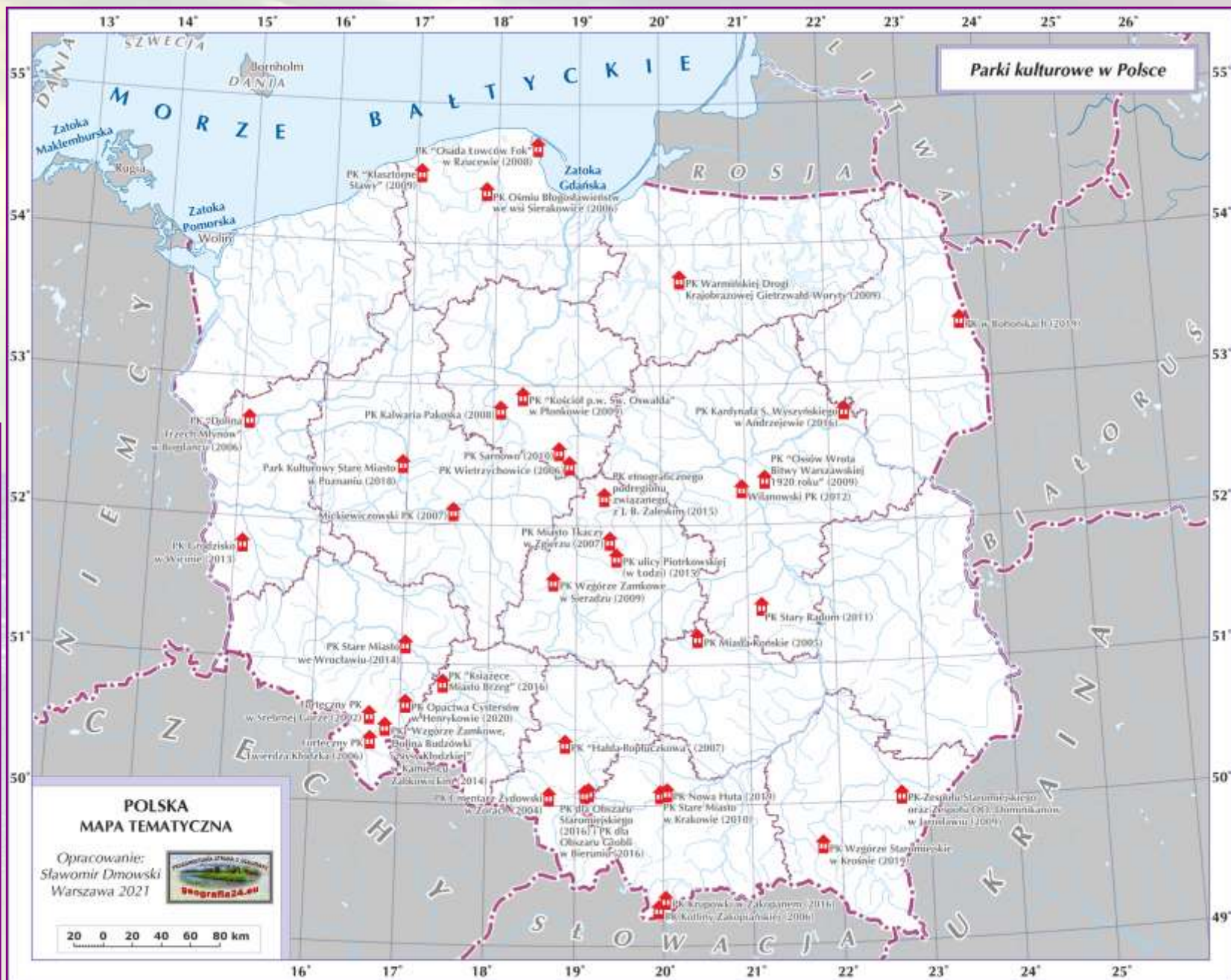
Augustów – miasto, w którym znajduje się Kanał Augustowski z XIX wieku, będący pomnikiem historii (jednym z ponad stu takich obiektów).

Atrakcyjność turystyczna Polski – parki kulturowe w Polsce

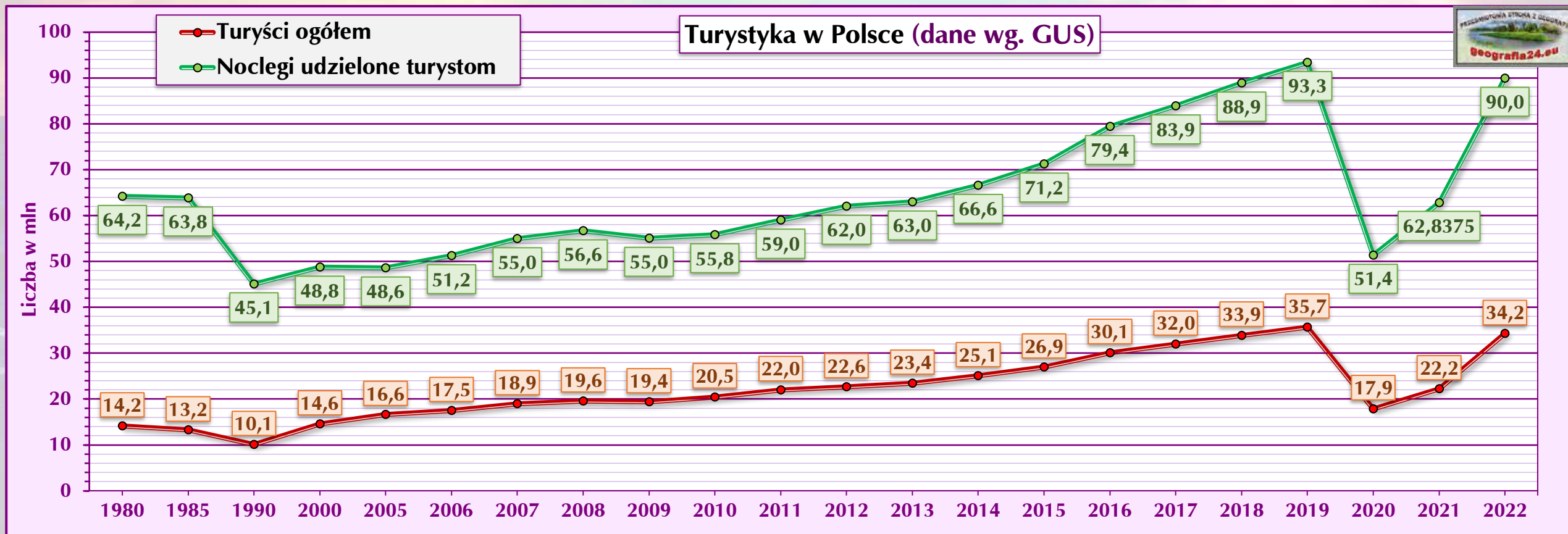
- Warte odwiedzenia są także **parki kulturowe**, wyróżniane także przez **Narodowy Instytut Dziedzictwa**, w celu zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
- W maju 2023 r. wyróżnionych było kilkadziesiąt parków kulturowych.

Krosno – miasto, w którym znajduje się Park Kulturowy Wzgórze Staromiejskie.

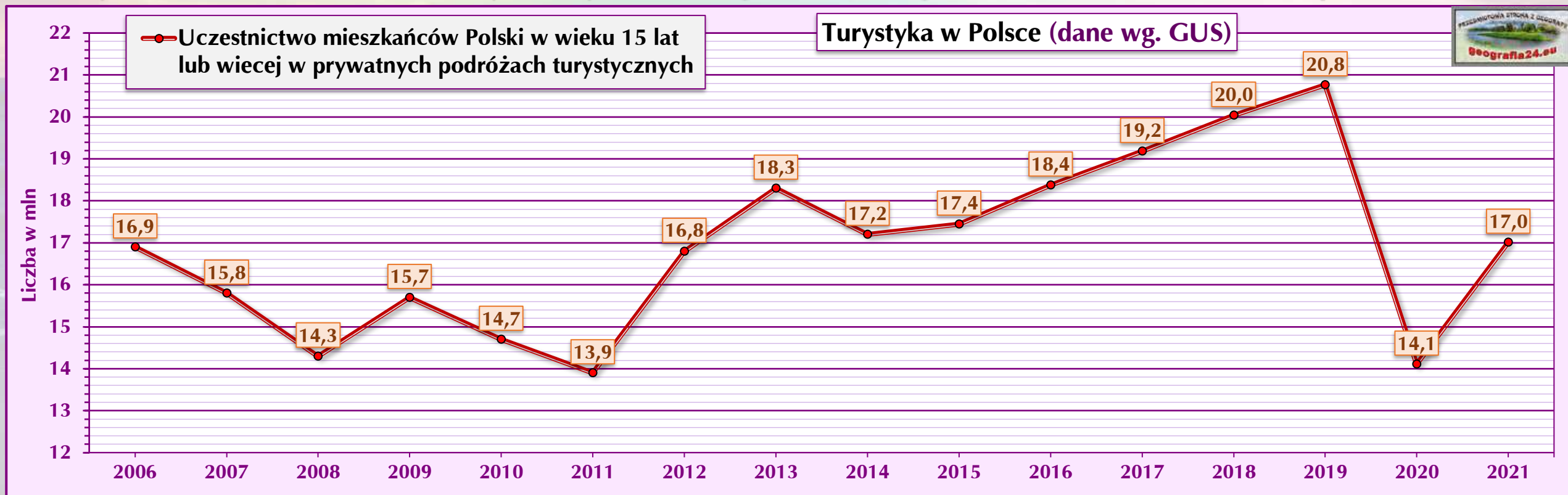
Turystyka w Polsce

- **Aktywność turystyczna mieszkańców Polski** w porównaniu z aktywnością obywateli państw Europy Zachodniej jest jeszcze stosunkowo niewielka – ale systematycznie rośnie (oczywiście pandemia COVID-19 odwróciła ten trend).
 - W 2022 r. z noclegów w Polsce (co najmniej z jednym noclegiem w obiektach noclegowych) skorzystało 34,2 mln osób (udzielono im 90,0 mln noclegów; była to wielkość zbliżona do czasów “przedpandemicznych”), w tym:
 - 28,4 turystów krajowych (jeden turysta mógł skorzystać kilka razy z noclegów w Polsce),
 - 5,8 mln turystów zagranicznych (znaczny wzrost w stosunku do 2020 i 2021 r. – lat z największymi ograniczeniami, związanymi z pandemią COVID-19).

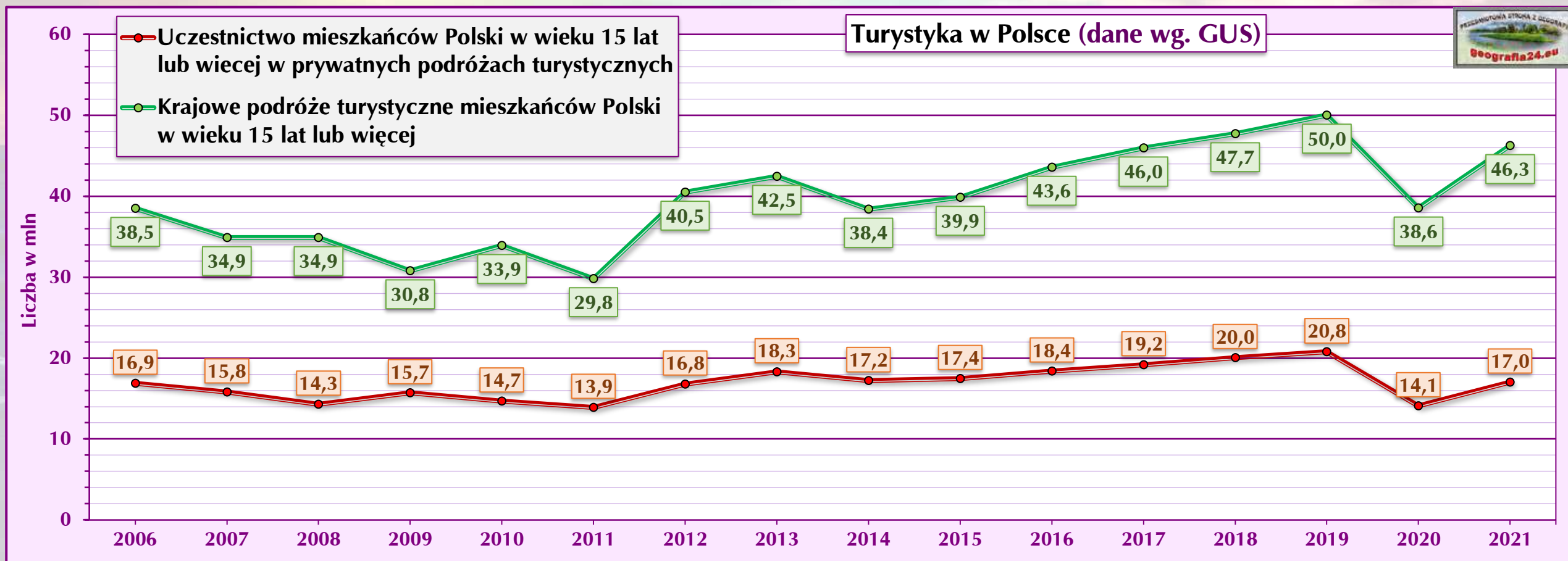
Uczestnictwo Polaków w wieku 15 lat i więcej w wyjazdach turystycznych

- W 2021 r. w **wyjazdach o charakterze turystycznym** (z co najmniej z jednym noclegiem) **uczestniczyło 17,0 mln osób mających co najmniej 15 lat**, czyli **około 52,6% mieszkańców Polski** w tym wieku.
 - Wśród ludności miejskiej wskaźnik ten wyniósł 68,0%, zaś wśród ludności wiejskiej 32,0%.
 - Najliczniejszą grupą wśród uczestniczących w wyjazdach turystycznych były osoby w wieku 25-44 lata – z tej grupy wiekowej wyjechało 41,8% (7,1 mln) mieszkańców Polski.
 - Zdecydowaną większość – **około 88,1% wszystkich wyjazdów** turystycznych Polaków stanowiła **turystyka krajowa** (jeden z najwyższych współczynników od lat w całej UE).
 - Tylko 11,9% Polaków uczestniczyła w wyjazdach za granicę (ze względu na obostrzenia wiele osób pozostało w kraju).

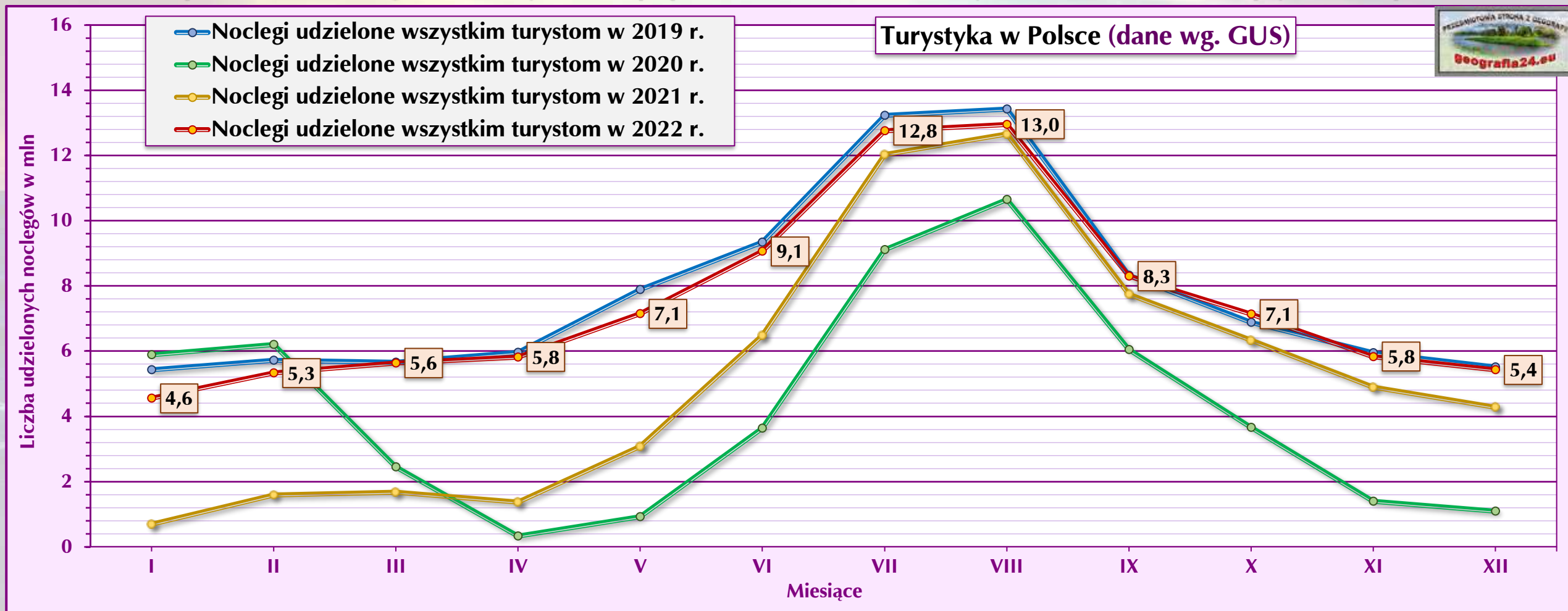
Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych

- **Turyści w wieku 15 lat lub więcej z Polski w 2021 roku odbyli łącznie:**
 - **46,3 mln podróży turystycznych krajowych** z co najmniej jednym noclegiem (często 1 osoba mogła uczestniczyć w kilku wyjazdach lub w żadnym), w tym:
 - 26,7 mln stanowiły podróże krajowe krótkookresowe (od 2 do 4 dni) ,
 - 19,6 mln stanowiły podróże krajowe długookresowych (na 5 dni i dłużej);
 - **6,8 mln podróży turystycznych zagranicznych** z co najmniej jednym noclegiem.

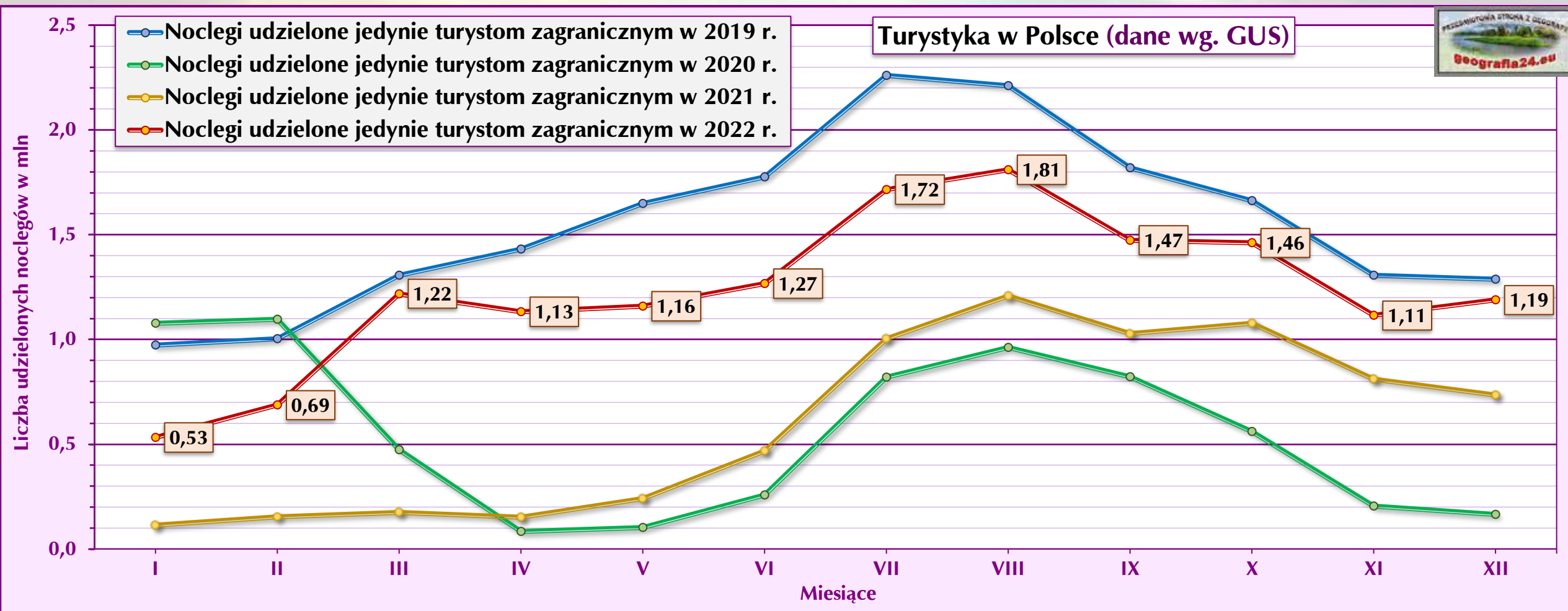
Wykorzystanie bazy noclegowej przez turystów z Polski i zagranicy w ciągu roku

- **Polska baza noclegowa** najintensywniej funkcjonuje głównie w okresie **od maja do października**.
 - W lipcu i sierpniu zwykle udzielanych jest około 30% ogółu udzielonych noclegów.
 - Najmniej noclegów zwykle udzielanych jest w miesiącach zimowych (od listopada do kwietnia).
 - W 2020 r. najmniej noclegów udzielono jednak w miesiącach od marca do czerwca (wpływ I fali pandemii COVID-19) oraz od października do grudnia (czyli jak w poprzednich latach, choć było ich dużo mniej – wpływ II fali pandemii).

Wykorzystanie bazy noclegowej przez turystów z zagranicy w ciągu roku

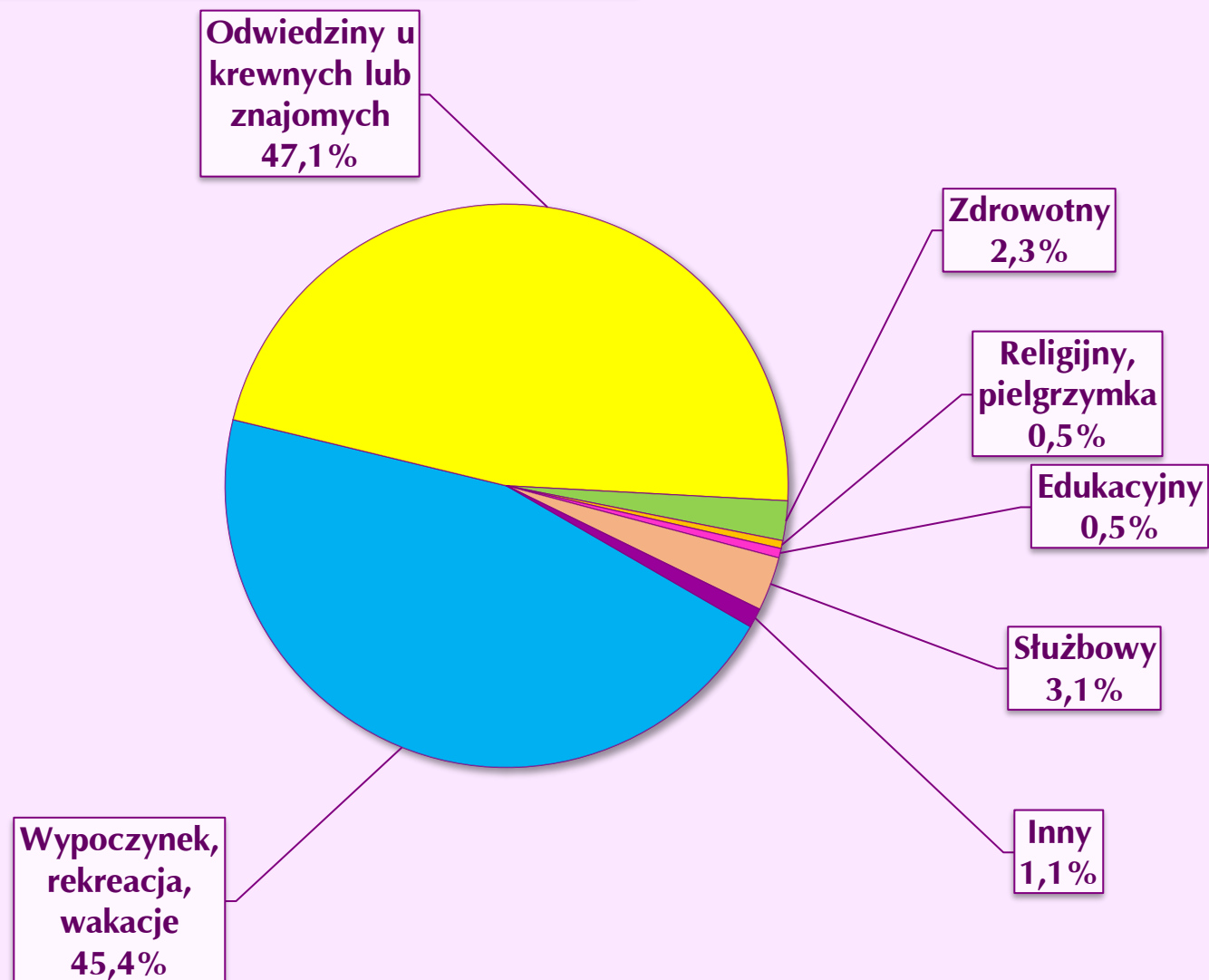
- Największy wpływ pandemia koronawirusa wywarła na noclegi udzielone jedynie turystom zagranicznym (nocowali oni głównie w hotelach), które najbardziej zmalały w stosunku do lat poprzednich (choć 2022 r. nie był już taki zły).
- Na niniejszą sytuację miały wpływ wprowadzane obostrzenia w przemieszczaniu się po Europie (ograniczenie możliwości przemieszczania się po kraju, kontrole na granicach oraz konieczność wykonywania testów).
- Nawet w miesiącach letnich 2020 i 2021 r. obserwowaliśmy wyjątkowo małą liczbę udzielonych noclegów.

Cel turystyczny wyjazdów krajowych

- Głównymi celami podróży krajowych w 2021 roku były:
 - odwiedziny u krewnych lub znajomych (21,8 mln osób; 47,1% wyjazdów),
 - wypoczynek, rekreacja i wakacje (45,4% wyjazdów).
- Podczas podróży krajowych Polacy korzystali głównie z niewynajmowanych miejsc zakwaterowania (turyści wybierali przede wszystkim transport samochodowy), głównie z mieszkania u krewnych lub znajomych (51,2%).
- Na taką sytuację największy wpływ mają:
 - niski przeciętny poziom zamożności polskiego społeczeństwa,
 - brak nawyków aktywnego spędzania wolnego czasu,
 - ograniczenie możliwości korzystania z powszechnej niegdyś oferty zorganizowanych wyjazdów na wczasy i kolonie
 - dodatkowo w 2020 i 2021 roku ze względu na pandemię COVID-19 taki pobyt dla Polaków wydawał się być bezpieczniejszym.

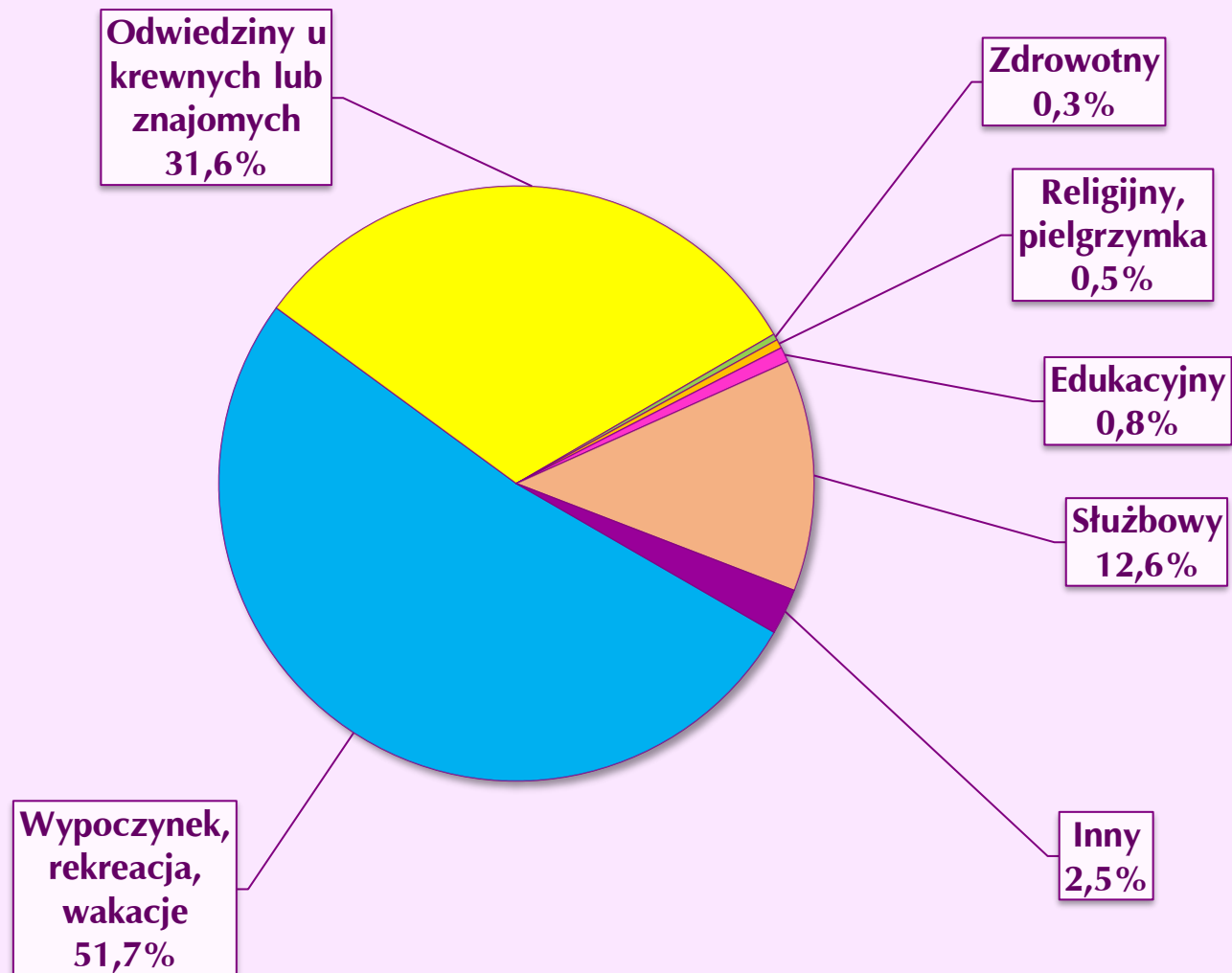
Turystyka w Polsce – cel podróży krajowych w 2021 r. (dane wg. GUS)

Cel turystyczny wyjazdów zagranicznych

- Głównymi celami podróży zagranicznych (w celu dotarcia do miejsc atrakcyjnych turystycznie w Polsce najczęściej wybierają transport lotniczy) w 2021 roku były:
 - wypoczynek, rekreacja i wakacje (3,5 mln osób; 51,7% wyjazdów),
 - odwiedziny u krewnych lub znajomych (31,6% wyjazdów),
 - służbowy (12,6% wyjazdów).
- Podczas większości podróży zagranicznych (66,2%) Polacy korzystali z wynajmowanych miejsc zakwaterowania, głównie z obiektów hotelowych (44,6%).
 - Podróże zagraniczne w większości przypadków są długookresowymi.
 - W czasie takich podróży coraz większą uwagę Polacy zwracają na standard zakwaterowania.

Turystyka w Polsce – cel podróży zagranicznych w 2021 r. (dane wg. GUS)

Kierunki wyjazdów zagranicznych Polaków (w wieku 15 lat lub więcej)

- Mieszkańcy Polski (w wieku 15 lat lub więcej), biorąc pod uwagę kierunki wyjazdów zagranicznych, w 2021 r. wybierali głównie kraje europejskie (95,7% podróży):
 - Niemcy (1,8 mln podróży zagranicznych),
 - Chorwacja (492 tys.),
 - Grecja (452 tys.),
 - Włochy i Czechy (po 383 tys.),
 - Wielka Brytania (323 tys.),
 - Hiszpania (290 tys.),
 - Słowacja, Francja, Austria, Szwecja, Holandia, Bułgaria, Węgry, Norwegia i Litwa (po około 100-250 tys.),
 - Egipt, Belgia, Szwajcaria, Dania, Irlandia i Portugalia (po około 50-100 tys.),
- Natomiast najbardziej popularnymi krajami spoza Europy były głównie:
 - Turcja (231 tys.),
 - Egipt (94 tys.),
 - Stany Zjednoczone (36 tys.),
 - Dominikana, Tunezja, Cypr, ZEA i Gruzja (po około 20-32 tys.).

Przyjazdy cudzoziemców do Polski

- W 2021 roku do Polski w celach turystycznych przyjechało 2,5 mln turystów (wyraźny spadek w stosunku do poprzednich lat; w 2019 roku – 7,5 mln osób i niewielki wzrost w stosunku do 2020 roku – 2,3 mln).
- Największą grupę stanowili mieszkańcy następujących krajów:
 - Niemcy – 835,3 tys. (33,3%),
 - Ukraina – 208,8 tys. (8,3%),
 - Wielka Brytania – 132,9 tys. (5,3%),
 - USA – 117,7 tys. (4,7%),
 - Czechy – 97,5 tys. (3,9%),
 - Francja – 94,9 tys. (3,8%),
 - Litwa – 92,7 tys. (3,7%),
 - Włochy – 86,5 tys. (3,4%),
 - Holandia – 82,9 tys. (3,3%),
 - Hiszpania – 65,7 tys. (2,6%),
 - Szwecja, Dania, Słowacja, Norwegia, Belgia, Białoruś, Izrael, Łotwa, Rosja i Austria – po około 25-50 tys. osób.

KONIEC

**Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)**

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

**WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -**